

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Крсту Твоме клањамо се, Христе

pravoslavljje.srb : www.pravoslavljje.rs

Број 1152 Цена 90 динара 2.5 KM 15. март 2015. године Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 24. фебруара 2015. у радну посету кардинала Курта Коха – председника Понтификалног савета за унапређење јединства хришћана.

Поред Патријарха Иринеја, пријему су присуствовали и Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Владика зворничко-тузлански Хризостом, Владика топлички Арсеније и протојереј-ставрофор Саво Б.

Јовић – главни секретар Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Разговору су са гостујуће стране присуствовали: апостолски нунциј Орландо Антонини, надбискуп Станислав Хочевар, монсињор Јануш Блаховијак, свештеници Јакинџ Дестивел и Роберт Пастижук.

У двочасовном разговору разматране су многе важне теме, које су тренутно отворене у међусобним односима Римокатоличке и Српске Православне Цркве, са нарочитом анализом историјске перспективе збивања на тлу бивше Југославије у периоду Другог светског рата. Гости из Ватикана су изнели своје ставове и са пажњом саслушали и уважили ставове Његове Светости Патријарха Српског и чланова Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Објективан приступ у сагледавању историографских чињеница може допринети будућој јаснијој анализи комплексног историјског односа нарочито два народа, српског и хрватског – и даље актуелне историје.

*Из Кабинета Његове Светости
ђакон Александар Секулић*

У Саборној цркви

У среду, 25. фебруара 2015, Патријарх Иринеј је служио Св. Литургију Пређеосвећених Дарова у београдској Саборној цркви, уз саслуживање свештства овога храма. За певницама су појали студенти ПБФ у Београду.

У Храму Светог Саве

Његова Светост Патријарх Српски је у Недељу православља служио Литургију Св. Василија Великог у параклису Св. мученика београдских Ермила и Страстона у Храму Св. Саве на Врачару.

„У Недељу православља не сећамо се само победе поштовања икона, него и прослављамо све победе Цркве над силама које су јој у историји претиле, било кроз гоњења или кроз лажна учења. И данас су многи непријатељи њени, и данас Црква страда, да се покаже какви су људи, али и да се покаже моћ и сила Божија. Коначна победа припада Богу, а не људима“, истакао је Патријарх Иринеј у својој беседи.

Његовој Светости саслуживало је братство храма, уз појање Певачког друштва „Мокрањца“ и учешће мноштва верника.

Извор: Радио Слово љубве

ПРАВОСЛАВЉЕ 1152

2

Активности Патријарха

4

Празник победе православља

5

Храм грађен љубављу
српског народа

Олга Сшојановић

6

Разговор са Епископом
осјечкопољским и барањским
Г. ЛукијаномОд искушења времена опстајемо
захваљујући милости Божијој
Разговарала Снежана Крујниковић

10

Разговор са прим. др сци.
мед. Војиславом Ђурчићем
Васпитање деце не ремети љубав

12

Разговор са проф.
др Жарком Требјешанином
Опасно је мешати се
у породични живот
Разговарала Славица Лазић

14

Васпитавати по законима љубави
Итуман Георгије Шестун

18

Успешно родитељство

20

Словенски језици пред
изазовима глобализације (I део)
др Ксенија Кончаревић

22

Сан Патријарха Павла
Архимандрит Јован Радосављевић

24

Поздрав Руфу и мајци
(Рим. 16, 13)
др Предраг Драгушиновић

26

Старац Пајсије
Јеромонах Пајсије

28

Како нас је видео А. Рајс (27)
Дуг љубави и части
Анђоније Ђурић

30

Квалитет одличан,
квантитет слабшан
др Александар Раковић

32

Наводи о Албанцима у уџбенику
Историја за 6. разред о. ш. (I део)

34

Свет књиге

39

Недостајући 166. лист у Београду

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

Крст изнад источне капије
манастира Студенице
Фото: Саша Илић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др АмфилохијеГлавни и одговорни уредник
Презвитер др Александар ЂаковацОперативни уредник
Срећко ПетровићСекретар редакције
Снежана КрујниковићФотограф
Ђакон Драган С. ТанасијевићЛектор и коректор
Ђорђе ОстојићЧланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица ЛазићИздаје сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун левизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customerТелефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплатаРукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставаове аутора.Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повореду ауторског права и кривично дело.Дизајн: Соба.рс
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

У Храму Христовог Васкрсења у Подгорици

Празник победе православља

У подгоричком Саборном храму обележена Недеља православља и 520 година Ободске и Цетињске штампарије

Подгорица и околина, молитвено, свечано и академски су прославили Недељу православља, 1. марта 2015, у Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици. Прослава је започела Светом службом Божијом којом је началствовао о. Бранко Вујачић уз саслужење протојереја: Далибора Милаковића, Мирчете Шљиванчанина, као и протођаконa Владимира Јармаза, уз милозвучно појање хора Светог Апостола и Јеванђелисте Марка из Подгорице. На крају Литургије, око храма је прошла литија са иконама, симболишући празник победе православља и успостављања слављења икона, а након чега је прочитан Синодик православља.

У организацији Митрополије црногорско-приморске и Богословије Св. Петра Цетињског, у вечерњим сатима у храму је одржана свечана академија поводом Недеље православља, али и у част 520. годишнице рада Ободске и Цетињске штампарије Црнојевића.

Академији су присуствовали Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и гост СПЦ, Архиепископ михалско-кошички Православне Цркве чешких и словачких земаља Г. Георгије, професори и ученици Цетињске богословије, као и свештенство из Подгорице, Цетиња, Никшића, Даниловграда, Будве.

На почетку свечане академије све присутне поздравио је ректор Цетињске богословије протојереј-ставрофор Гојко Перовић. У академији су узели учешћа хор Богословије Светог Петра Цетињског, хор Светог Новомученика Станка, полазници школе веронауке са Цетиња, рецитаторска секција ученика Цетињске богословије и народни гуслар Рајо Војиновић. Чла-

нови рецитаторске секције су на овогодишњој академији читали одломке из богослужбених књига с краја 15. века, као и одломке из *Споменике о прослави 400 годишнице Ободске штампарије*, која је штампана на Цетињу 1895. године. Овогодишњу празничну беседу говорила је проф. др Татјана Суботин, са Филозофског факултета из Београда. После академије отворена је изложба дубореза Рада Пижурице из Никшића.

На крају академије све присутне поздравили су Митрополит Амфилохије и Архиепископ Георгије. „Изузетно сам срећан што је дио моштију цара Константина донесен у Црну Гору из Белгије“, казао је Митрополит Амфилохије и рекао да ће мошти бити положене у Храм Христовог Васкрсења.

Архиепископ Георгије је рекао да у присутнима види „прави одраз православља“, и да су односи две Цркве пријатељски зато што се Православна Црква чешких и словачких земаља појављује као кћи Српске Православне Цркве. „Пријатељски односи утемељени су и на љубави Митрополита Амфилохија према нашој Цркви“, констатовао је Архиепископ Георгије.

Извор: <http://www.bogoslovija.me/>

Приредила О. С.

Скулптурални свет Спомен–храма у Београду

Храм грађен љубављу српскога народа

„Када буде завршен, Храм Светог Саве биће украс не само Срба и православља, него и свих хришћана.“

Патријарх Иринеј

Средином фебруара ове године у Галерији РТС–а отворена је занимљива изложба под називом „Релефни орнаменти Храма Светог Саве“ аутора и вајара Небојше Савовића. Повод за отварање ове поставке и нешто касније у току вечери представљање књиге, монографије – *Пошле у Храм* (ИП „Бечкерек“, 2014), Драгомира Ацовића, главног архитекта Храма од 2000. до 2011. године – било је обележавање јубилеја – 120 година од доношења одлуке о градњи Храма и тридесет година од наставка градње. Био је то уједно и начин да се да одговори на нека од питања која прате градњу ове највеће српске светиње.

Уводну реч те вечери казивао је в. д. генералног директора РТС–а Никола Мирков. Изложбу је отворио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј у присуству Владике бачког др Иринеја (Буловића) и великог броја званица. На промоцији књиге говорили су Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије, проф. др Милан Ракочевић, академик Душан Ковачевић, архитекта Драгомир Ацовић, издавач књиге гђа Дуга Радовановић директор ИП „Бечкерек“, Миодраг Бабић, председник Скупштине Друштва за подизање Храма Светог Саве.

„Велики храмови у свету су грађени не 10, 15, 20 година, већ и стотину и више година. Ту судбину ће доживети и дочекати и Храм Светог Саве. Богу хвала, већ видимо Храм саграђен љубављу српскога народа“, рекао је на отварању Првојерарх Српски, изразивши наду да ће, када буде завршен, Храм Светог Саве бити украс не само Срба и православља, него и свих хришћана, и да ће превазићи лепоту свих српских храмова. „Биће то украс Београда, православља и слава не само наша, него, надамо се, и свих хришћана нашег и будућих времена. Нека да Господ да оно што је започето и што се приводи крају буде успешно завршено на славу Божију, Светог Саве и на радост и

славу српског народа“, рекао је Патријарх Иринеј и најавио да се ове или најкасније наредне године очекује завршавање крипте Храма што би омогућило несметано богослужење у њему.

Велики број посетилаца имао је прилику да разгледа изложене експонате гипсаних модела орнамената на којима се налазе симболи – крстови, рибе, оцила, двоглави орлови који су били основа за израду орнамената клесаних у карарском мермеру, зеленкастом граниту и меком племенитом кречњаку који данас красе олтаре, стубове, капители и галерије још недовршеног Храма Светог Саве.

„Храм је жив организам. И док се гради и кад престане да се гради, он се стално мења“ – објаснио је архитекта Ацовић говорећи о својој књизи те вечери, у којој се богатим илустрацијама, фотографијама и цртежима представља историјат ове православне богомоље.

Олиа Стојановић

Разговор са Његовим Преосвештенством Епископом осјечкопољским и барањским Г. Лукијаном

Од искушења времена опстајемо захваљујући милости Божијој

Разговарала Снежана Круйниковић

Владика Лукијан
(фото: www.eparhija-osjECKOPOljSKABARANjska.hr)

Историја нас учи да је живот православних Срба северно и западно од река Саве и Дунава увек био пун изазова, искушења, страдања, али наш народ је увек васкрсавао и опстајао захваљујући, пре свега, милости Божијој, али и својој мудрости, вери, непоколебљивости, знању и другим врлинама које красе велике народе.

Српска Православна Епархија осјечкопољска и барањска једна је од пет епархија СПЦ на подручју Републике Хрватске. Од 1991. године, када је одлуком Светог Архијерејског Сабора поново успостављена, на њеном челу налази се Епископ осјечкопољски и барањски Његово Преосвештенство Господин Г. Лукијан (Владулов), до тада настојатељ манастира Бођани.

„Осјечко поље“ је назив с почетка 18. века, за подручје које је обухватало сав крај око града Осијека, тачније међуречја доњег тока Драве, Дунава и практично целог тока реке Вуке. Што се тиче историјског контекста у коме је ова епархија настала, прво треба навести Сабор у манастиру Крушедолу 1710. године, на коме је Епископ Софроније изабран за врховног Митрополита Срба под аустроугарском власти, а подручје је „Осјечког поља“ дато је на старање новоизабраном Епископу Никанору (Мелентијевићу), као „Епископу мохачком, сигетском и осјечкопољском“.

Затим је, године 1721, за Епископа осјечкопољског изабран Максим (Гавриловић), настојатељ манастира Бешенова. Овај Епископ купио је у осјечкој Доњој вароши велелепну кућу која је била епископска резиденција. Као самостална епархија остала је до 1733. године, када је укинута. Њен угарски део придружен је Будимској епархији, а славонски део Сремској архидијезеци. Међутим, већ Патријарх Арсеније Четврти (Јовановић) предао је Епархију осјечкопољску на духовно старање, 1746. године, своме Епископу Јовану (Георгијевићу). Резиденција Епископа Јована била је у Осијеку. Убрзо, после избора новог Митрополита 1748. године, Архијерејски Синод поново је придружио Осјечкопољску епархију Славонско-пакрачкој. Од 1758. године Епархија осјечкопољска дефинитивно је дошла у састав Сремске дијецезе, у чијем саставу је остала до 1991. године.

Како је Свети Архијерејски Сабор СПЦ 1991. године обновљеној Осјечкопољској епархији придру-

жио целу Барању, она данас покрива географско подручје источне Славоније, западног Срема и Барање. О крсту српског народа, о опстанку, вери и суживоту на територији ове епархије, за новине Српске Патријаршије *Православље*, разговарали смо са Преосвећеним Владиком Лукијаном.

Од оснивања Епархије осјечкопољске и барањске Ви сте на њеном челу као Архијереј. Тачније од 1991. године. Биле су то тешке године за српски живаљ, страдални тренуци за православни народ који је на том подручју живео вековима. Како су живљене и преживљене те године?

– Историјско битисање српског православног народа на простору који данас покрива Епархија осјечкопољска и барањска вишевековно је. Православни Срби су се населили на поменуте просторе још пре Велике сеобе. Бројна су сведочанства кроз писане трагове и многобројне тапије која сведоче

Када се рат мало притајио, кренули смо у обилазак црквених општина и парохија. Храмови су били опљачкани, оскрнављени, а они најлепши и најбогатији до темеља разрушени. Те ране још увек крваре и нису још у потпуности зацељене.

у прилог томе. Историја нас учи да је живот православних Срба северно и западно од река Саве и Дунава увек био пун изазова, искушења, страдања, али наш народ је увек васкрсавао и опстајао захваљујући, пре свега, милости Божијој, али и својој мудрости, вери, непоколебљивости, знању и другим врлинама које красе велике народе. Наш избор за Епископа богоспасаване, васпостављене Епархије осјечкопољске и барањске догодио се 23. маја 1991. г., када се на овим просторима већ назирао рат. Када смо устоличени, у Саборном храму Св. великомученика Димитрија у Даљу, 18. августа исте године, и настанили се у Патријаршијском двору – летњиковцу, затекли смо „мерзост и запустјеније“, нигде и ништа. Двор је био празан, запустен. Нисмо имали секретара, па ни возило, те је наше кретање по епархији било веома отежано и ограничено. Затекли смо мали број свештеника, јер су неки већ пребегли у Србију. Када се рат мало притајио, кренули смо у обилазак црквених општина и парохија. Храмови су били опљачкани, оскрнављени, а они најлепши и најбогатији до темеља разрушени. Те ране још увек крваре и нису још у потпуности зацељене.

Колико је пре распада СФРЈ и последњих ратних разарања било православних верника на територији Ваше епархије, а колико их је преостало данас?

– На ово питање тешко је у потпуности тачно одговорити. Пре распада Југославије много већи број Срба живео је на просторима наше епархије, по неким проценама више од 100.000, али многи од њих нису се изјашњавали као припадници Православне Цркве, уосталом као и у остатку тадашње државе. Како било, чињенице говоре

Преосвећени Еп. Лукијан испред вуковарског Саборног храма Светог Николаја 1992. године

да се велики број православних Срба иселио са простора источне Хрватске после реинтеграције тог подручја у уставно-правни поредак данашње државе. Чак и данас када је, наизглед, лакше утврдити тачан број православних верника на овом простору, иако имамо и званичне податке са одржана два послератна пописа становништва, 2001. и 2011. године, тај број је и даље предмет спорења. Наиме, често се званични резултати пописа становништва у Републици Хрватској које имамо на увид, а које можемо сазнати из релевантних државних тела, не подударају са подацима које добијамо од наших свештеника, из наших парохија. Разлози оваквој диспропорцији у бројкама су вишеструки. Многи наши епархиоти су везани за свој завичај из имовинских разлога, други, пак, после уласка Хрватске у ЕУ 2013. г., траже и виде своју шансу за бољим животом у некој од земаља ЕУ, тамо остају и тек повремено долазе својим кућама. Са разочарењем морамо нагласити и

Саборна црква Светог Оца Николаја у Вуковару данас (фото: Википедија)

то да још увек немали број наших сународника и верника и после 20 година од завршетка рата на овим просторима, осећају нелагоду, одређени притисак, па чак и страх да се слободно изјасне о својој верској и националној припадности. То је, заиста, несхватљиво и неприхватљиво, с обзиром на то у којем веку и на којим просторима живимо. Коначно, по нашим подацима, негде око 28.000 људи се изјашњавају као припадници СПЦ, али, нажалост, тај број је из дана у дан све мањи.

Преосвећени, да ли се може говорити о повратницима, да ли их има и како тече тај процес?

– Што се тиче повратника, ситуација у нашој епархији је нешто другачија него у осталим деловима Хрватске. Након завршетка грађанског рата у Југославији, на простору источне Хрватске дошло је до потписивања Ердутског споразума којим је окончан сукоб на поменутом подручју. Многи Срби су тада одлучили да напусте сво-

ја огњишта. Углавном су се људи преселили у нашу матичну државу Србију, највише у Војводину. Разлози тако великог одлива православног становништва су углавном јасни и добро познати. Тешко је за очекивати да ће се ти људи вратити на ове просторе као повратници. Многи су се већ снашли и скућили, пронашли посао, деца су им тамо рођена... Данас, када је Европу па и добар део света погодила економска криза, која није заобишла ни нас овде, наставља се, нажалост, исељавање Срба из Хрватске, поготово младих, који одлазе у потрази за бољим животом. Но, с друге стране, верујемо да ће многи и остати, чекајући нека боља и срећнија времена за све нас који живимо на овим просторима па и шире. После сваке кише и таме, сунце гране и обасја и загреје земљу и људе.

У ужасима ратних разарања страдали су људи, али и светиње. Обнављају ли се богослужбене православне светиње, има ли нових, каква је ситуација по том питању?

– Иако све претходно речено, наизглед, не буди претерани оптимизам и наду, иако смо често као народ имали својих успона и падова, ипак, као што смо већ рекли, ми смо народ који зна да савладава разна искушења, да се бори и избори са њима. Епархија осјечкопољска и барањска је, чак и у време ратних сукоба, била, али то и данас јесте, једно велико градилиште. Но, пре него што конкретно одговоримо на Ваше питање, рекли бисмо неколико речи о нечему још важнијем, а када је у питању обнављање или, можемо рећи, препород наше Свете Цркве на овим просторима. На првом месту, ми смо воспоставили живу, евхаристијску Цркву! Многе наше парохије, па и оне најудаљеније и најсиромашније, добиле су духовне пастире, образоване и младе свештенослужитеље који су, уз помоћ и подршку старије и искусније браће свештеника, неуморно и са пуно духовног елана кре-

Свакако да је српској заједници у Хрватској додатно отежавајући, једнострано наметнути, осећај кривице и одговорности за сва страдања и једнога и другог народа на просторима на којима данас живимо. Проблеми се јављају у мешовитим срединама, поготово где су страдања била израженија.

нули у окупљање народа Божијег, уплашеног и расутог, око Цркве Христове, храбрећи их, проповедајући и сведочећи им да ће се „у име Његово уздати народи“ (Мт. 12, 21). Неуморно смо подстицали наше свештенике да се, заједно са својим народом, храбро носе са свим недаћама на које ће наилазити, да не посустану. У основним и средњим школама широм поверене нам епархије веома успешно се изводи верска настава као веома важна мисијска и јеванђелска делатност наше Цркве и као таква она има веома велики значај за очување, како верског, тако и националног идентитета Срба у Републици Хрватској. Школујемо, у исто време, велики број богословске омладине. Двојица ће од њих, верујемо, већ ове године, понети висока академска звања у рангу доктора теолошких наука. То је за нас, за овако територијално и бројчано малу епархију, веома значајно и поносимо се тиме. Нека Господ благослови трудове наше. Веома успешно је организована душебрижничка служба кроз коју је омогућено да свештеник из наше Цркве може да посети болне у болницама, сужње у тамницама, старе и немоћне у старачким домовима. Никога нисмо и нећемо заборавити. Следећући Христове речи: „Кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте“ (Мт. 25, 40). „Ако и мајка заборави пород свој, ја те нећу заборавити“, говори Господ.

Када је у питању обнова светих храмова и других пратећих објеката рећи ћемо следеће – нема готово нити једне црквене јединице у епархији у којој није нешто урађено. Многи свети храмови, парохијски домови и црквене сале су генерално обновљени, а у неколико

парохија саграђени су потпуно нови свети храмови и парохијски домови. У неким местима никада у историји није забележено да је постојала православна црква. Данас та места красе велелепни православни храмови, рецимо у Борову насељу, Силашу, Бијелој Лози, Каранцу. Патријаршијски двор у Даљу, наша привремена резиденција, генерално је обновљен и опремљен. Враћен му је првобитни сјај и слава, те данас представља, као уосталом и кроз своју дугу историју, важну тапију и белег свести вековног присуства православних Срба на овим просторима. Манастир Успења Пресвете Богородице у Даљској планини, такође је велико градилиште. Манастирски храм генерално је обновљен, захваљујући свесрдној помоћи Владе Републике Србије. Подигнут је и нови манастирски конак, а генерално је обновљен и чардак

Са освећења новоподигнуте Цркве Рођења Пресвете Богородице у Бијелој Лози (фото: www.eparhija-osjekopojiskabarajska.hr)

Дијалог између Православне и Римокатоличке Цркве треба да постоји, на свим нивоима, да се кроз тај дијалог и међусобно уважавање, уз Божију помоћ, допринесе да сви људи који живе на просторима Републике Хрватске не угрожавају једни друге, да живе слободно и без страха, негујући, притом, различитости идентитета као богатство наслеђа и врхунско начело слободе.

на извору лековите воде који је средином 19. века подигао Патријарх Јосиф Рајачић. Овде треба истакнути да су ова два значајна објекта, али и многи други пројекти, реализовани захваљујући финансијским средствима која СПЦ у Хрватској добија од хрватске државе, а на темељу Уговора од заједничког интереса, који су склопиле 2002. године Влада Републике Хрватске и представници СПЦ у Хрватској. Такође, многе парохијске храмове, сведоке и светионике наше вере, обнављамо и враћамо им стари сјај и лепоту. Даљ, Вуковар, Осијек, Винковци, Бели Манастир, Дарда, Кнежеви Виногради, Бршадин, Трпиња, Чепински Мартинци, Будимци, Сотин, Бобота, Бијело Брдо, Сремске Лазе, Болман, Јагодњак, Габош, Острово, Маркушица – парохије су у којима су храмови генерално обновљени или се тренутно на њима изводе радови, а неки су и потпуно нови саграђени. У Борову, Боботи, Борову насељу, Винковцима, Вуковару, Габошу, Сремским Лазама, Будимцима, Поповцу, Негославцима, Вери, Бијелом Брду, Мирковцима, Сремским Чаковцима подигнути су нови парохијски домови са пратећим просторијама – салама и канцеларијама. Неки свештенички домови започети су пре нашег доласка за Епископа, а завршени су у наше време. Све ово не би било могуће урадити без помоћи наше матичне државе Србије, финансијске дотације од хрватске државе загарантоване поменутиим Уговором, као и сваком и најмањом лептом коју прилаже наш благочестиви народ, ма где год се налазио. Предстоји нам још неколико значајних пројеката, као што су генерална обнова светог храма

у Борову, изградња новог парохијског центра у Белом Манастиру, обнова минираног и порушеног храма у Чепину.

Како живи данас Србин православне вероисповести у Вашој епархији? По Вама, који су највећи проблеми са којима се суочавају СПЦ и православни верници у Хрватској?

– Није лако данас готово нигде. Поменули смо проблеме које тиште младе људе. Не могу наћи запослења иако многи завршавају високе школе, стичу академска образовања. То умногоме утиче на опште расположење код свих, не само код Срба. Када је у питању црквена имовина, можемо да кажемо да нисмо у потпуности задовољни са динамиком враћања одузете нам имовине, све то тече споро и отежано. Верујемо да ће се и ту стање поправити и да ћемо, коначно, поново постати власници онога што је наше и што нам је неправедно одузето. Свакако да је српској заједници у Хрватској додатно отежавајући, једнострано наметнути, осећај кривице и одговорности за сва страдања и једнога и другог народа на просторима на којима данас живимо. Проблеми се јављају у мешовитим срединама, поготово где су страдања била израженија. Надамо се, дубоко верујемо, можемо рећи и све чинимо, колико је до нас, да се ти и такви проблеми и непријатности којима смо неретко изложени, што пре превазиђу, да окренемо нови лист у нашим међусобним односима, да покажемо свету, али превасходно сами себи, да смо хришћани, народ Божији, који умемо да се кажемо и да праштамо. „Никтоже без грјеха токмо једин Бог!“

Фото: www.eparhija-osjeckopoljskabaranjska.hr

На крају, Преосвећени Владико кажите нам каква су Ваша искуства у вези са сарадњом Римокатоличке и Српске Православне Цркве у Хрватској?

– Сарадњу наше две Цркве назвао бих коректном. Она се креће од уобичајене куртоазне, али искрене и братске кореспонденције поводом великих празника, значајних јубилеја или догађаја, па до спонтаних сусрета или одазивања на позиве једних према другима. Бројни сусрети и корисни разговори су иза нас, верујем и пред нама. Сви смо позвани да служимо Христу, али и једни другима, да у другој пронађемо Христа. Тако ћемо се показати свету као истински хришћани и достојни најсветијег имена којим се зовемо – именом Христовим. Сигурно је једно, а то је да дијалог између Православне и Римокатоличке Цркве треба да постоји, на свим нивоима, да се кроз тај дијалог и међусобно уважавање, уз Божију помоћ, допринесе да сви људи који живе на просторима Републике Хрватске не угрожавају једни друге, да живе слободно и без страха, негујући, притом, различитости идентитета као богатство наслеђа и врхунско начело слободе.

Епископ осјечкопољски и барањски
† Лукијан

У Даљу, у Недељу њачисту,
леђа Господњеј 2015.

Актуелна тема – предлог новог Грађанског законика који предвиђа забрану сваког телесног кажњавања деце и забрану менталног насиља

Прим. др сци. мед. Војислав Ђурчић,
психијатар – психоаналитичар:

Васпитање деце не ремети љубав

Разговарала Славица Лазић

Родитељи и стручна јавност оштро полемишу, и мишљења око овог предлога, чије се усвајање може десити током ове године, потпуно се разликују. Реч је о томе да се уводи законска забрана физичког кажњавања деце у Србији, што нужно уводи низ страхова и несигурности у традиционалну породицу, у чије се вредности, поредак и будућност држава отворено меша. Пред читаоцима су различита мишљења стручњака са којима смо разговарали о томе да ли држава овим предлогом успоставља нови модел васпитања наше деце и може ли се овај модел препознати као антипородична норма или додатна заштита деце у Србији. О томе да ли, како и када применити казну над дететом, како децу, с овом новостеченом законском моћи, ограничити, васпитавати, надзирати и контролисати у циљу њиховог добра, а што је родитељско право и дужност, разговарали смо са психијатром Војиславом Ђурчићем и психологом Жарком Требјешанином.

Да ли би законска забрана физичког кажњавања деце и менталног насиља у Србији била трајни удар на традиционалну породицу, да ли би одузела родитељима право и дужност да одговарају за васпитање и образовање детета?

– Мислим да идеја и сврха закона није усмерена против породице нити родитељских права. Такође не видим како би се тиме утицало и како би се рушила традиционална породица и традиционални односи у њој. Закон је пре свега намењен заштити деце од злостављања и претераног физичког кажњавања.

С друге стране, нејасно је шта је то традиционална породица? Ако се под тим подразумева традиционална подела улога и традицио-

нални односи у породици, традиционални систем вредности, мислим да је то увелико промењено, а поготову у градским срединама. Улоге очеве и мајке су врло помешане. Нови радни односи и радна времена, заузетост разним изванпородичним обавезама и активностима родитеља врло ремете традиционалне поставке, улоге и функционисање породица. Системи вредности су значајно промењени, па према томе, традиционална породица је измењена околностима и временом у коме живимо, а предлог Закона о физичком кажњавању нема удела у томе. И додатно, Закон се ни у ком погледу и мери не меша у одговорности родитеља, он само жели да спречи могуће претерано насиље према деци.

Да ли је потребно да држава успоставља нов модел васпитања наше деце?

– Није ми јасно зашто се уопште размишља да предлог новог Закона одређује моделе васпитавања деце. Он само забрањује физичко кажњавање деце, што је само један, надам се, најмање коришћен васпитни поступак.

Модел васпитавања се мењају временом. У неком периоду је била врло модерна поставка да се родитељи у односу на децу постављају као другови, што није било примерено. Родитељ мора да остане у улози родитеља, а дете мора да има другове. Ако се родитељ труди да буде друг свом детету, он онда није ни родитељ, а ни друг. То јесте традиционална поставка и тај део традиционалности или природ-

не поделе улога треба да остане. Овим примером желим само да кажем да се функционисање породице и породични односи мењају, некад у добром, а некад у лошем смеру и да зато не разумем толику бригу и страх да ће нови Закон јако утицати на породицу. Као што је физичко кажњавање само минимални део свеукупног васпитавања деце, тако и предлог Закона само минимално утиче на породицу, односно само спречава прекомерно физичко кажњавање, коме су, сложићемо се, ипак склони неки родитељи. Закон ће се односити само на те „неке родитеље“. Идеја Закона није да држава успоставља modele васпитавања деце већ да спречи претерано физичко кажњавање и злостављање деце.

Да ли је свако телесно кажњавање злостављање деце? Зашто често чујемо да мајке „прете“ својој деци – „пребиће те тата због...“? Како то доживљавају деца?

– Наравно да није. Између претње и акта постоји разлика. У највећем броју ситуација претња је довољна да заустави неко понашање које родитељ сматра непримереним или опасним. Деца, поготову мања, нису довољно рационална ни разумна, али ипак осећају страх од могуће казне и схватају да претња може да се оствари.

Међутим, физичко кажњавање, поготову за већу децу и нарочито за адолесценте може деловати психолошки врло трауматично, јер се доживљава као понижење, акт против достојанства и личности младе особе. Понављана понашања те врсте врло негативно утичу на осећај самопоштовања, самопоуздања и базичне сигурности, који се дефинитивно формирају баш у овом врло осетљивом периоду младости.

У којим случајевима је потребно применити казну над дететом?

– Васпитавање деце се углавном базира на равнотежи између љубави, нежности, толеранције и постављања граница. Деца због љубави

имитирају родитеље и поистовећују се са њима, па тако усвајају и васпитне ставове и понашања која родитељи желе да им пренесу. Али границе су неопходне да би дете од почетка свог живота схватило и учило да се неки односи и нека понашања не толеришу, да су непримерена, лоша или опасна. Деца углавном функционишу по принципу задовољства, а ограничења и границе уводе принцип реалности. Постављање граница подразумева и кажњавање, али оно не треба да буде физичко. Велики је избор могућих казни које дете уче принципу реалности и ономе што родитељи сматрају пожељним.

Заговарање физичког кажњавања и васпитања базираног на болу које дете осети током физичког кажњавања је неприхватљиво. Има стручњака који заговарају „разумно“ физичко кажњавање, чак дају и техничке савете како то урадити, што сматрам потенцијално опасним. Родитељи који су склони физичком кажњавању ће се позивати на овакве ставове да би оправдали своју употребу силе.

Васпитање базирано на насиљу ће, врло често, створити насилну децу, касније насилне одрасле људе. То је модел који такво дете учи кроз сопствено искуство, који прихвата као нормалан и са којим се поистовећује. Деца насилника често постају насилници, као што деца алкохоличара често постају то исто.

Постоје ли стручни докази да разумно телесно кажњавање оставља трајне негативне последице на личност деце?

– Свако насиље оставља последице, било оно вербално, психичко или физичко. Мера „разумног“ је врло дискутабилна и често се заснива на личној процени која може да буде врло различита, па некада и крајње проблематична. У пракси смо сви, па и ја, имали случајеве родитеља који су врло сурово физички кажњавали децу, сматрајући то „разумним“ казнама. Оваквим родитељима је и намењен предлог Закона. Последице могу бити трајне: стварање несигурних, уплашених

одраслих људи без самопоштовања и самопоуздања или обрнуто, насилних људи.

Колико је штетно психичко злостављање деце, а колико попустљиво васпитање? Како би центри за социјални рад или сличне установе друштвене бриге о породици вршили надзор над употребом силе родитеља?

– Оба су штетна. Свако злостављање оставља трајне негативне последице по развој детета и формирање његове личности. С друге стране, потпуно попустљиво васпитање, које не поставља никаква ограничења и забране је такође штетно. Таква деца у адолесценцији имају захтеве и понашања који су претерани и нису усаглашени са могућностима, примереношћу и реалношћу, како њиховом личном тако и породичном. У одраслом добу постају врло саможиви одрасли људи који се руководе превасходно својим жељама, потребама и интересима без икаквог обзира или саосећања према другима.

Како волети децу истовремено их дисциплинујући?

– Једноставно и лако. Увек сам сматрао да сви нормални родитељи највише на свету воле своју децу и обрнуто. Али, то не искључује да родитељи могу да буду љути на децу, да им замерају или ограничавају неке ствари или не одобравају нека понашања. Можемо, наравно, да некога волимо, али и да се љутимо на њега. У том контексту, васпитање не поништава нити ремети љубав. Дете које осећа да је вољено, сасвим може да прихвати и неке дисциплинске мере, поготову ако су примерене и одмерене према прекршају и узрасту. Примереност и одмереност казни је јако важна, што значи да родитељи треба да кажњавају децу онда и одмах када „заслуже“, а врста казне мора бити примерена прекршају, али и ономе што дете може да издржи и поднесе, у сагласности са својим узрастом. Јако је важно да родитељи не кажњавају децу због сопствене ➔

нервозе или беса, као и да изрекну казну, а онда се предомисле. Тиме деци стварају слику сопствене неодређености и недоследности, што такође није добро.

Родитељи се плаше да ће тако егоистична и презаштићена деца над којима нема никакве казне бити склона делинквенцији а да то даље води одузимању деце из примарних породица.

– Нетачно. По мом искуству и знању много је већа вероватноћа да ће деца која се васпитавају насилним методама бити будући насилници и можда делинквенти. Презаштићена деца могу испољавати неке друге проблеме и поремећаје, рецимо зависности од дрога или неких других ствари, јер нису научена да се носе са ограничењима, стресовима и фрустрацијама које носи живот и релације са другима. Зато мислим да су презаштићена деца са већим проблемима по саме себе, а насилно васпитавана деца већи проблеми за окружење и друштво.

Руски Патријарх Кирил је истакао да „озбиљно прете породици, а значи и друштву, покушаји да се ограничи право оца и мајке да васпитавају децу у складу са својим погледом на свет и традиционалним моралним вредностима“. Шта треба да буде препорука СПЦ?

– Рекао бих да предлог Закона није никаква претња родитељству и породицама, поготову не онима које на добар начин брину о својим потомцима и које их разумно васпитавају, а таквих је највећи број. Сваки родитељ има право да своју децу подиже и васпитава у складу „са својим погледом на свет“, али шта ако тај родитељски поглед на свет и морални систем није добар или није у најбољем интересу детета, из било ког разлога? Да ли и у тим случајевима, срећом ретким, треба да подржавамо то право? ■■

Да ли би ригорозна законска забрана физичког кажњавања деце у Србији заиста била атак на нашу породицу, на традиционалне породичне поделе и устаљене вредности? Да ли би уплитање државе у породичне односе створило нове проблеме?

– Тај нови Грађански законик је писан са намером да се родитељи према својој деци односе са више љубави и посвећености, а мање са батинама и кажњавањем. Ја не сумњам да је та комисија свој посао радила са најбољим намерама. Знамо да и најбоље намере понекад воде право у пакао. Нисам сигуран да су те најбоље намере обезбедиле и најбоља практична решења да се то спроведе. Пре свега, мислим да је потребна расправа пре доношења и то расправа која ће бити са много више аргумената и уважавања оних који мисле другачије од ставова који су изнети у овом предлогу. Имам утисак да је расправа исувише набијена емоцијама, чак афектима који лоше утичу на расуђивање. Имамо две врло супротстављене стране које, чини ми се, гледају да на сваки начин ону другу страну дисквалификују. Изненађен сам да су се неке моје колеге укључиле са неком петицијом против психијатра Зорана Миливојевића, иде се на човека *ad hominem*, не на проблем. О тако важној ствари многе струке треба да имају своје мишљење – и педагози, психијатри, психолози, социјални радници и на крају крајева сваки заинтересовани родитељ, васпитач, наставник. Није добро када се иде на екстремне ставове. У овом закону се отишло на једну страну и то у крајност – мора бити забрањено свако злостављање деце, како физичко, тако и психичко. Ако то већ постоји у Кривичном праву, онда није потребно да се налази у Грађанском закону. То може да буде велики проблем јер знамо да је васпитање један крајње одговоран процес за свако друштво где постоји циљ, задаци и средства да се ти задаци остваре. Не постоји

ниједно друштво, ниједна култура где нема кажњавања и награде као средства регулисања понашања деце, њихове социјализације, развоја и васпитања.

Какви смо ми родитељи? Да ли је ово антипородична норма или додатна заштита породице?

– То је озбиљан проблем и деликатно питање да се држава меша у породицу, да улази у кућу и надгледа приватни живот између родитеља и деце. Само у оним тоталитарним државама, било да су комунистичке, фашистичке или стаљинистичке, фундаменталистичке, верске државе, само ту имате да се држава меша у породицу и да хоће да контролише и ваш приватни живот. У другим друштвима тога нема. Наравно, постоје границе. Ако би се родитељи понашали према деци на криминалан начин, а то је регулисано овим Кривичним законом, онда држава може да се умеша. Ако муж туче и малтретира жену, она има право да позове полицију и ту се држава најдиректније меша. Или ако се деца систематски злостављају, што може бити и психички, да се разумемо, држава има право да се умеша преко Центра за социјални рад. То су екстремне ситуације. То и није прави породични живот. Док год се одвија породични живот, врло је опасно мешати се јер можете да нарушите породичну заједницу и из најбоље намере да погоршате односе. Потребно је да родитељи и деца своје односе регулишу сами. То је западна култура, америчка култура која хоће да се превише меша у однос између родитеља и деце. Ако имате проблем са дететом које је врло живахно и предузима ствари опасне по живот – гура прсте у штекер, пење се на балкон, претрчава улицу на црвеном и сл. – тада је неопходно да брзо реагујете ударцем који није смишљен да му се нанесе повреда, него да тај ударац буде сигнал, упозорење да то не сме никако да ради. Тај ударац је праћен речима – ста-

Проф. др Жарко Требјешанин:

Опасно је мешати се у породични живот

Разговарала Славица Лазић

Аутор научне студије *Представа о дејствију у српској култури*, психолог, етнолог и антрополог, истраживао је тему подизања деце у српској култури деценијама. У најновијем, допуњеном издању ове књиге налази се и део посвећен емпиријском истраживању савременог схватања детета у српској култури

Фото: novosti.rs

ни, немој... и интонацијом гласа. Ја заиста не видим ништа лоше у томе, јер дете испробава где је граница. Мислим да је мања штета да га лупите по гузи и речима озбиљно упозорите, а касније дуго разговарате зашто је то опасно по живот.

Да ли дете разуме телесну казну као такву или се повинује одраслој особи? Има ли доказа да разумно телесно кажњавање оставља негативне последице на личност деце?

– Телесно кажњавање не сме да оставља последице по здравље детета. У Енглеској се тачно и каже – да треба да буде са отвореним дланом. Оставља последице, да не оставља последице, не би се ни користило. Овде је право питање – да ли то више штети или користи? Да ли су то последице које дете упозоравају шта не сме да ради? Код деце је то сигнал и она постепено, што су когнитивно развијенија, схватају зашто је то социјално, морално или физички недопустиво. Несумњиво је да је казна као васпитно средство много мање ефикасна него награда. Ту нема сумње. Ако казном кажњавате за неко понашање, казном можете да доведете дотле да дете инхибира, да укочи, да се не понаша на тај начин. Али нећете изменити мотив, казна само спречава његово

понашање. Ако је дете сигурно да га нећете ухватити у лажи, опет ће слагати. Ви нисте дете научили да је то неприхватљиво и да мора да промени свој став. Код кажњавања имате да дете може да послуша, али му се јавља отпор, бунт и нараста незадовољство, агресивност и бес, које ће касније испољити још драстичније. Награда је боља него казна. Али, како онда они који се тако страсно, тако здушно залажу против и најбезазленијег физичког кажњавања деце, истовремено су спремни да казне родитеље, да им у крајњој линији прете да им деца могу да буду одузета, да ће бити стављени на стуб срама, ако знамо да казна није толико ефикасна. Ви се залажете да утичете на децу, љубављу и посвећеношћу, па зашто онда не утичете на родитеље? Немам илузија, има средина у којима родитељи и немају много времена да се баве децом, чак доста сурово кажњавају децу, али хајде да их просвећујемо, а не да им претимо. Хајдете да им објаснимо да је то боље за дете. Наградом дете можете научити и неком новом понашању и деца ће се стварно мењати. Ако се дете понаша на недопустив начин, ако прелази границе, мислим да је много мања штета од благе казне. Фрустрација која је претерана и учестала може да остави трага на

децу. Ако дете одраста без икакве фрустрације, без икаквог ограничења, без икаквог осујећења његових потреба, онда ће задовољити сваку своју потребу без обзира на другога. Ви тако стварате од малог монструма сутра велике монструме који неће знати ни за какве границе, ни за какве забране, ни за каква права других, него ће само гледати своја права.

Шта се очекује од СПЦ по овом питању? Да ли је потребна препорука по питању васпитања деце?

– Својим хришћанским, јеванђељским учењем наравно да је, када говоримо о васпитању деце љубав на првом месту, па разумевање детета, а онда и заиста поштовање аутономије породице као једне мале, али врло битне заједнице која је темељ читавог друштва која има свој корен у традиционалној српској заједници и у складу са својом културом, морају бити очуване неке особености. То опет не значи да та породица не треба да се мења, и да не треба да буде у складу са временом у којем живи. Традиција треба да очува суштину оног најбољег из прошлости, а никако да се држи окамењених правила. Црква треба да сачува дух и суштину, а облици се мењају. ■■

Из ризнице православне педагогије

Васпитавати по законима љубави

Игуман Георгије Шестун

„Више од свега учите језик љубави, најживљи и најизражајнији језик.

Без њега познавање наука неће бити од суштинске користи“, читамо у беседи о. Јована Кронштатског изговореној на једној гимназијској свечаности. „Рећи искрено ‘децо’ туђој деци могуће је само Духом Светим, Духом истине и љубави.“

Свети праведни Јован Кронштатски (Иван Иљич Сергијев) родио се у селу Сура Пинешког среза Архангелске губерније, 1829. године, на дан спомена Преподобног Јована Рилског, по коме је и добио име. Новорођенче је било слабащо, па је због опасности од смрти крштено исте ноћи када се родило.

Његов отац, Иља Михајлович Сергијев, служио је као чтец у локалној цркви. Деда му је био свештеник, као и већина предака по очевој линији. Од раног детињства Јован је волео да борави у храму. Отац га је водио на богослужења, а код куће му говорио о Спаситељевом земаљском животу, о животима и подвизима светих. Начин живота у сиромашним породицама провинцијског свештенства био је скоро свуда једнак, везан за храм. Кућни поредак био је потчињен богослужбеном типу који одређује богослужбени живот Цркве, постоје и делом унутрашњи манастирски поредак. Такав живот је постајао природан за децу и одрасле. Понски дани, а нарочито Велики пост, сматрани су у неку руку природним законом. Пост и Васкрс су доживљавани као нарочита свечаност.

Када је Јовану било 6 година отац му је купио буквар и мајка је почела да га учи азбуку, али му је тешко ишло. Научено молитви и патећи због неуспеха, дете се усрд-

но молило Богу да му Господ дарује разум. Једном као да му је неки покривач спао са ума, и почео је све одлично да разуме.

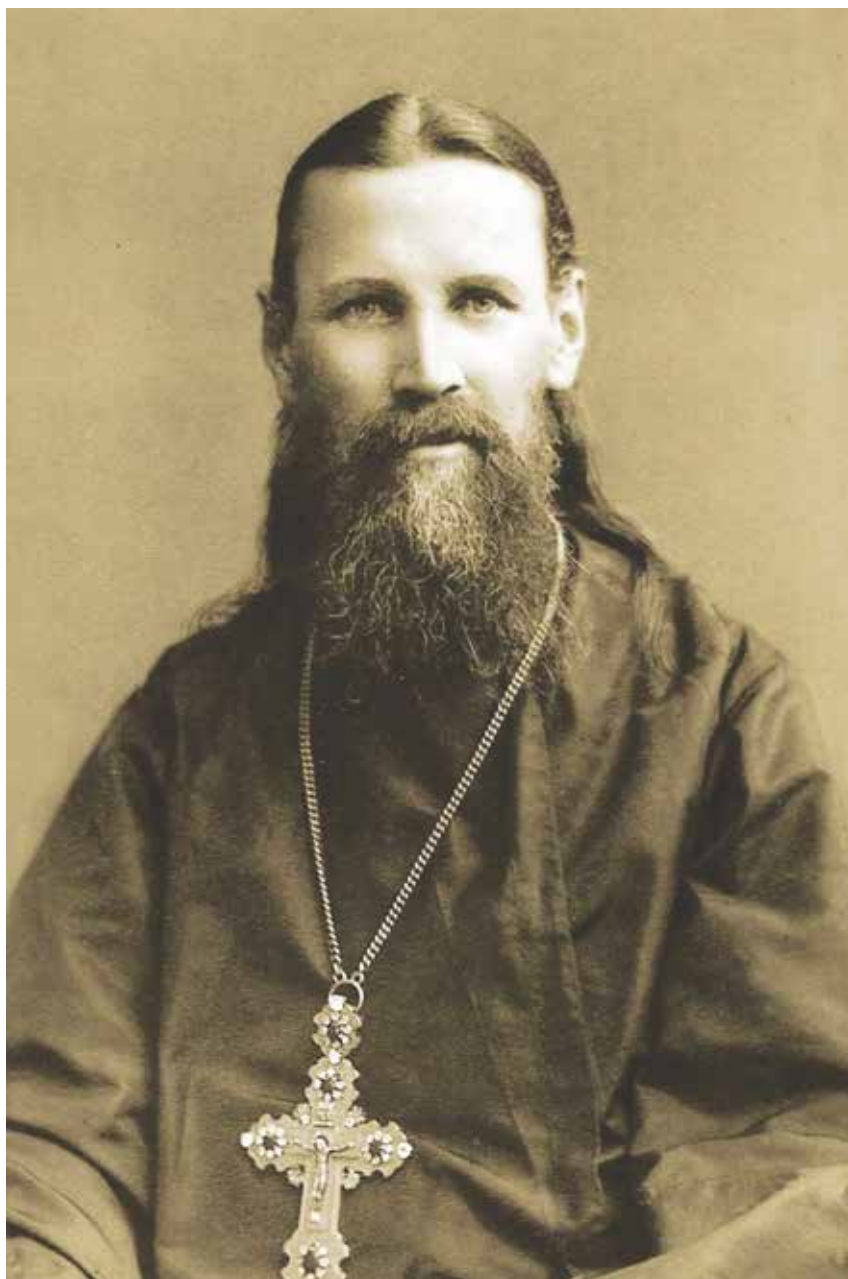
Године 1839. Јован је уписан у Архангелску парохијску школу. „Међу вршњацима из разреда“, пише он у аутобиографији, „нисам налазио нити тражио подршку или помоћ. Сви су били способнији од мене, и ја сам био најгори ђак. Тада сам се обратио за помоћ Сведрижителу, и у мени се догодила промена... Пао сам на колена и почео ватрено да се молим. Не знам јесам ли дуго био у том положају, али одједном као да је нека завеса спала са очију, као да се ум у глави отворио јасно сам видео учитеља и његов час тога дана, и сетио сам се о чему је и шта је говорио. У души сам осетио лакоћу и радост. Никада нисам спавао мирно као те ноћи. Тек што је почело да свиће, скочио сам са постеље, зграбио књигу и – о, радости! – почео да читам много лакше, да разумем све... У разреду сам већ седео другачије него пре – све разумем, све ми остаје у сећању... За кратко време сам напредовао толико да више нисам био најлошији ученик. Како је време одмицало мој успех је био све бољи и бољи, и на крају године био сам један од првих који су пребачени у семинарију, у којој сам 1851. године разред завршио као најбољи ученик. Послали су ме у

Санктпетербуршку академију, на рачун државне касе.“ Два случаја превазилажења потешкоћа у учењу снагом дечије молитве, које налазимо у сећањима о. Јована Кронштатског, очигледно су слични са случајем малог Вартоломеја, касније великог руског светитеља – Сергија Радоњешког.

Оне године када је Јован Сергијев уписао академију, умро му је отац, а мајка и сестра су постале његова брига. Знајући за породичну невољу, управа академије му је понудила посао писара. Целу малу плату слао је најрођенијима.

По завршетку академије Јовану Сергијеву је било понуђено место свештеника у кронштатском Саборном храму Апостола Андреја Првозваног. Кључару цркве, протојереју Константину, било је дошло време за умировљење. Према тадашњим обичајима, било је најпожељније да га замени човек који би пристао да ожени његову кћерку. Јован Сергијев је прихватио предлог и оженио протојерејеву кћерку Јелисавету. Године 1855. рукоположен је најпре за у чин ђакона, а ускоро и јереја.

О. Јован истиче основне начине самоусавршавања: 1) чешће бити код куће; 2) читати и ишчитавати Свето Писмо и богослужбене књиге; 3) развијати личну молитву и нарочиту трезвеност, непрестано призивати Исусово име тј. чини-

Св. Јован Кронштатски, фотографија из 1890. године (преузето са www.foma.ru)

ти Исусову молитву; 4) савесно испуњавати све своје пастирске обавезе. Ускоро је додао још једно, најмоћније средство: свакодневно служење Божанске Литургије.

О. Јовану је било тешко да испуни први услов – мало времена које му је остајало од пастирске делатности проводио је код куће. Ступивши у брак, одлучио је да остане девственик и наговарао жену да му буде као сестра. „Лиза, срећних породица и без нас има довољно“, говорио је, „а ти и ја ћемо се посветити служењу Богу“.

Тридесет две године живота отац Јован посветио је педагошкој де-

латности. Од 1875. године предавао је у Кронштатском среском училишту, а 1862–1889. у Кронштатској гимназији. У делима о. Јована и у сећањима на њега нема речи о конкретним методама школског рада. Па ипак, има довољно сведочанстава да бисмо увидели основне обриси о. Јована као педагога и да бисмо разумели духовну основу овог аспекта његове делатности, коју је најподробније проучио Епископ Александар (Семјонов Тјан-Шански). Искористићемо резултате његових истраживања.

Пре свега треба истаћи да је наставничка делатност била нео-

двојив део пастирског служења о. Јована. Он није могао да не буде педагог, као што није могао да не буде пастир. Педагошком раду се предавао у потпуности, као и свему осталом што је радио, и то је један од чинилаца успеха његових многобројних подухвата. Али то потпуно предавање својим подухватима потпуно је одговарало и основним принципима погледа на свет о. Јована Кронштатског, нарочито учењу о икони Божијој у човеку. Стално проповедајући једноставност Бога, о. Јован је у исто време учио да и човек, створен по лику Бога, треба да буде целовит и једноставан.

По речима о. Јована, Бог „као једноставно биће, се не састоји од низа мисли или мноштва речи. Он је сав у једној мисли, сав у свакој речи. Сав... као свети огањ – прожима сваку реч“. „Људска душа је по природи једноставна“, говори о. Јован, „све што је компликовано она одбија од себе“. Из овога проистичу суштински принципи на којима се темељила педагошка делатност о. Јована Кронштатског. Он је сматрао да настава треба да буде једноставна: „Потрудимо се да настава буде што је могуће једноставнија. Није ли узалудно било све што је предавано на вештачки, беживотан начин? Област знања је бесконачна... Довољно је изабрати најнеопходније и сместити га у складан систем“.

Други закључак из учења о једноставности Бога и људског духа састоји се у томе да образовање треба да буде не само једноставно, него и неодвојено од васпитања, те да у извесном смислу васпитање треба да преовлађује, с обзиром на то да је једноставност и целовитост човека условљена животом срца, а не ума. Васпитање се своди пре свега на васпитање срца. Треба тежити напретку у унутрашњој науци срца – науци љубави, вере, молитве, кротости, смирења, нежности, послушности, чистоте, целомудрености, милосрђа, саосећајности, самоодбацивања, у науци очишћења срца од свих нечистих, лоших и злих мисли.

Треба ли и говорити да такво васпитање срца може бити само хришћанско, с обзиром на то да се оно у потпуности поклапа са учењем самога Христа? На крају крајева, хришћанско васпитање срца је наука љубави. „Више од свега учите језик љубави, најживљи и најизражајнији језик. Без њега познавање наука неће бити од суштинске користи“, читамо у беседи о. Јована изговореној на гимназијској свечаности.

У другом говору о. Јован у те-зама скицира сам принцип хришћанског васпитања срца: отворити његове скривене дубине зарад примања у себе Христа и Његове речи. „Спољашњи учитељски гласови су само помоћ и подстицај... Само је један Учитељ који учи у пуном смислу речи – Христос. Његова реч нас учи изнутра. Ако у нама нема Његове речи... онда су речи које споља звече – празна бука“.

Да би ово васпитање било успешно постоје још два предуслова: прво, да васпитач и педагог буде на висини свог положаја, и друго, да васпитање буде не само хришћанско, него и црквено. Каква треба да буде личност педагога о. Јован је учио не толико речју колико делом, тачније сопственим примером. Али, код њега на ову тему налазимо и веома једноставне речи, које изражавају основно својство педагога: „Духа не гасите“, пише он, цитирајући Апостола Павла (1. Сол. 5, 19). „Нека ово памти сваки хришћанин, а нарочито свештеник и наставник деце. Нарочито нам је потребно да увек горимо духом у нашем узвишеном служењу Богу и човеку“.

О. Јован је непрестано писао и говорио о неопходности црквеног васпитања. Навешћемо као пример његове речи из једног говора у Кронштатској гимназији: „Неко може бити учен али, нажалост, лош човек... Зар нису били учени припадници француске комуне, живо отелотворење паклених фурија? Треба да образујемо не само учене људе и корисне чланове друштва, него, што је најважније и најпотребније од свега – добре

људе. Богобојажљиве хришћане... Нека би дао Бог да се од свих знања у дечијим душама изгради та складна хармонија, тај чврст хришћански систем познавања правила и навика који представља истинско хришћанско образовање... Али ако наши питомци, оптерећени мноштвом часова световне науке, буду зарад припреме за њих користили време богослужења, или у храму буду забринути због часова, па им служба Божија не буде пружала храну уму и срцу, ако им буде досадно у цркви, онда ће педагошки задатак претрпети веома велике губитке, јер најбоље педагошко васпитање пружа управо Црква, својим чудесним, небеским богослужењем, које продире до костију и мозга“.

То су у основи педагошки ставови о. Јована Кронштатског, са којима је његова педагошка делатност била у потпуности складна. Али, код њега проналазимо и појединачна конкретна педагошка упутства. На пример, о. Јован често изражава мисао да богослужење може и треба да буде најбоље васпитно средство образовања хришћанске душе. Сведочанства о његовим часовима наводе на мисао да се он у разреду трудио да што приступачније објасни богослужење, како деци не би било досадно у цркви. Овог питања дотиче се и у свом дневнику: „Није ли хладноћа према богослужењу отуда што га једни не разумеју, док је другима, који су изучавали науку о богослужењу, она предавана сувопарно, без примера, чисто разумски, иако је богослужење, као узвишено созерцање умом, уједно и пре свега мир, сладост и блаженство срца“.

Наставнички успех о. Јована био је условљен не толико конкретним методама, колико самом његовом личношћу и општим разумевањем педагошког задатка. Својим духовним пламеном он је умео да запали духовну ватру у ученицима, како за време часова, тако и за време богослужења. Било би добро када би сваки педагог био свестан да његов „пламен“ не треба да бу-

де само срећна случајност, већ да је то једна од основа сваке озбиљне педагогије. О. Јован је сматрао да је наставнику неопходна припрема за часове. „Ако учиш децу, своју или туђу“, пише он, „учини од тога служење Богу, учећи их усрдно, уз претходно промишљање средстава јасне, разумљиве, (по могућству) целовите и плодотворне наставе.“

На основу ученичких сећања може се навести неколико конкретних васпитних метода које је примењивао о. Јован: некажњавање; испитивање најпре оних ученика који желе да одговарају; живо причавање Светог Писма пропраћено читањем изабраних места из Јеванђеља или житија светих. Читање је било пропраћено питањима, која су час претварала у разговор већег броја учесника. С тачке гледишта савремене педагогије, овакав начин се може класификовати као активна наставна метода.

Биограф о. Јована Кронштатског, јеромонах Михаило, пише: „О. Јован учи јеванђелском закону, а не текстовима, премда више од свега цени изворни текст Јеванђеља... Код њега се на часовима проучава историја Царства Божијег на земљи, а не историја израиљских царева... Он се више од свега брине да јеванђелске истине ученици усвоје срцем.“

Исти биограф наводи сведочанство једнога од његових бивших ученика: „Отац нам готово никада није давао лоше оцене, и чак се тројка из веронауке међу нама сматрала великим стидом и бруком.“ Бивши ученик сведочи да је „за време часова у учioniци било тихо“, да су „још незаборавнији часови били у другом разреду, када смо учили Нови Завет. Трепетна узбудљивост приче преносила се на нас. Спаситељев живот нам се чинио тако недавним! Када би отац говорио о Спаситељевим крсним страдањима, на очи су му ишле сузе. Седели смо потресени, тихи.“ Исти ученик говори: „Прошла је година, и ево нас већ у трећем разреду. Отац нам објашњава богослужење као заједничку молитву Творцу. Појашњава нам: ‘У

Прва страна књиге Св. Јована Кронштатског *Мој живот у Христу (Моя жизнь во Христе)*, издање из 1905. године

храму сте пред лицем Божијим! То је за нас било страшно и тајанствено.“ Ученици су волели да иду на богослужења о. Јована, и већина њих је познавала а у великој мери и видела како његова добротина, тако и љубав народа према њему. Све то је, наравно, доприносило снажењу ауторитета о. Јована као наставника. Осим тога, његови бивши ученици се сећају како им је за домаћу лектуру делио малене књижице у разнобојним омотима – житија святих. Деца су то много волела.

Још једна ствар која није могла да не утиче на њих било је то што о. Јован није кажњавао, него уразумљивао кроз разговор и залагао се за ученике пред надређенима. Лично је гарантовао за оне који је требало да буду избачени из школе, и догађало се да се таква деца исправе.

Међутим, понекад је знао бити строг. Тако је једнога шеснаестогодишњег дечака, који је наглас изразио сумњу у божанственост Светога Духа, о. Јован назвао безбожником и фанатиком, али је одговорио на његово питање и позвао га на лични разговор, после чега се дечак осетио освеженог духа. Слободан и добронамеран однос према деци не значи да је о. Јован одрицао педагошку принуду. „Како

се може без самопринуде?“, пише он. „Како је хришћане могуће не побуђивати и не принуђивати на испуњавање прописа вере и побожности? Зар није речено у Светоме Писму да се ‘Царство небеско силом узима, и упорни га стичу’? (Мт. 11, 12). Како не принуђивати – нарочито дечаке – на учење, на молитву? Шта ће од њих бити? Зар не лењивци? Зар се неће научити свачем лошем?“ Код о. Јована срећемо и следеће упозорење: „Родитељи и васпитачи! Брижљиво чувајте своју децу од хирова пред вама. Хир је клица поквареног срца.“

На крају крајева, не треба заборављати да је о. Јован био духовник и исповедник већине својих ученика, а он је управо умећем исповести, ништа мање него исцељујућом молитвом, и стекао велику славу.

Дела о. Јована Кронштатског и сећања на њега нас уверавају да су са његовим општим религиозним погледом на свет повезани не само његови педагошки ставови, него и сама његова педагошка делатност. Није тешко уверити се да је ова делатност одговарала и најдубљим основама његовог духовног склада.

Пастирску бригу о кронштатској сиротињи о. Јован је започео зближавањем са сиромашном децом. Сећања сведоче како је жалио болесну децу. Једном је у болници почео да љуби болесну девојчицу, бацивши се на колена пред њеним креветом. „Драго дете, да ли те боли? Јадна моја“ – говорио је о. Јован. Другом приликом је са великом жалошћу мазео умоболног дечака. Позната је покајничка прича о. Јована о томе како је једном приликом у тренутку „искушења“ склонио са саоница једног дечака, како је овај пао и повредио се. Говорећи о томе, о. Јован се исповеда: „Дуго сам се мучио, сећајући се тог поступка... Душа ме је болела.“ „Међу децом и ја се осећам као дете“, говорио је увек, увек радо посећујући сиротишта, школе, гимназије.

Особитом љубављу према деци одише беседа изговорена у гимназији, коју овде наводимо скраћено:

„Ви сте деца моја, јер сам вас ја родио и рађам благовешћу о Христу Исусу, духовна крв моја – моје поуке теку вашим жилама; напојио сам вас и појим вас, као из мајчинских дојки, млекој словесним. Ви сте деца моја, јер сам ја као свештеник заиста отац, и ви ме називате оцем. Деца! Та реч се ужасно не свиђа ђаволу, узрочнику нељубави, злобе и лицемерја, али ја му се, с Божијом помоћи, ни на минут не повинујем, и нећу вас друкчије називати до децом, јер сте ви заиста деца по вери, по Цркви Божијој и по поукама и очинском руковођењу које вам пружам... Рећи искрено ‘децо’ туђој деци могуће је само Духом Светим, Духом истине и љубави.“

У другом обраћању, такође у гимназији, о. Јован говори: „Како је лепо цвеће, нпр. лијандери, руже. Човек гледа на њих, не може да се нарадује, и говори: ‘Диван си, Саздаатељу наш. Твоја икона и подобје нису само у човеку, него и у бездушним биљкама и цвећу’.“ Али „оне су ипак дрво и сено, колико год били добри. А ви, децо, наше (или боље Божије) биљнице, ви сте драгоцене. Ви сте наше цвеће. Оно што смо рекли о њима односи се на вас“.

Оваквих сведочанстава је довољно да се може видети како је педагошка делатност о. Јована проистичала из његове живе љубави према деци, која је, са своје стране, вероватно била извор његове пастирске љубави према свима. Та љубав се хранила и освећивала очевом љубављу према Христу. За њега се у тој љубави скривала истинска сладост и највеће благо, и са њом као извором живота он је тежио да сједини све које је волео.

Своју последњу Литургију о. Јован Кронштатски одслужио је 10. децембра 1908. године. Кроз десет дана упокојио се у Господу, у осамдесетој години живота. Његово педагошко завештање ни до данас није изгубило ништа од своје актуелности и инспиративности.

Са руској превела
др Ксенија Кончаревић

Изазови наше епохе : васпитање и подизање деце у савременом свету

Успешно родитељство

Саша Велимир

Родитељство представља најодговорнији посао, међутим са савременим добом се све више усложњава и бива све комплексније.

Кроз свакидашњицу идемо балансирајући с различитим улогама и обавезама. Улога родитеља, као једна од најзахтевнијих, обавезује на пуно радно време. С постмодерном старе творевине попут родитељства бивају преобликоване, посматране на нов и другачији начин. Родитељство од памтивека постоји и представља најодговорнији посао, међутим са савременим добом се све више усложњава и бива све комплексније. Известити дете на прави пут бива све сложеније јер савремени живот намеће све више изазова, питања и дилема.

Родитељство представља дивно животно искуство, и заправо од самог рођења детета живот почиње да се мења. Родитељи први детету дају информације, граде његова уверења и дефинишу му стварност, они су први агенс социјализације. За дечији развој неопходан је рад на неколико фронтова, од физичког, емотивног, менталног, социјалног... И поред свих личних родитељских сазнања и искустава неопходна је стална надградња. Није само

потребна љубав, већ и практично знање и вештине. А наш најважнији задатак захтева улагање огромне енергије као и времена како бисмо постали још бољи у свему томе и како бисмо своје најмилије извели на прави пут.

Данашња деца су изузетно напредна, знају бројне вештине. Међутим, и поред тога предстоји им сазнавање још много тога како би била срећна и успешна. На нама је да их научимо бројним процесима (контролисању импулсивног понашања, стављању својих потреба са стране, препознавању властитих осећања, управљању емоцијама...) важним за социјализацију у савременом друштву. Све то представља сложене категорије. Стога своје одлуке често преиспитујемо, савете тражимо у стручној литератури, психологији, разговору са другима, и видимо да су приступи родитељству данас бројни, међутим неке ствари су непоколебљиве. На пример, једна од најважнијих ствари је имати с децом топао однос пун поверења и љубави, где је управо јака веза између родитеља и детета основа за успешан развој

младе личности, као и касније релације са читавим светом. То се реализује на различите начине, а једино битно је да се ваше дете осећа јако и повезано са вама.

Не постоји универзална формула за васпитање деце. Међутим, сигурно да постоје одређена начела и принципи који су значајни, и који представљају елементарну базу здравог васпитања. Иако су околности различите у којима дете одраста, позитиван став родитеља је изузетно значајан за срећу деце. Свако жели да му дете буде срећно, радосно, самостално, сигурно у себе, да има позитиван систем вредности, зна шта хоће... Заправо, морате прво бити такви и онда ће и они постати такви. Начин на који ви поступате с другим људима, вашим партнером, затим ваш однос према послу, храни и свему осталом ваше дете упија и копира. Родитељство нас свакако инспирише да будемо боља особа, и сваки дан је пред нама изазов да изнивелишемо своју личност. Неопходно је пре свега имати добар модел понашања јер примарно учење проистиче управо одатле,

Трећи српски фестивал у Сиднеју, 8. фебруар 2015. г.
(извор: Митрополија аустралијско-новозеландска; фото: Радивој Мачковић)

не сталним понављањем, већ копирањем понашања. Трудећи се да радимо на себи и квалитетније се развијамо, паралелно дајемо и добар узор нашој деци и тако их усмеравамо. Стога баците акценат на ваше ставове, вредности, навике... „јер ви сте дететов најважнији учитељ и узор“.

Однос поштовања према свом детету такође је једно од постулата савременог васпитања. Можда би најбољи пример био да третирасте своје дете онако како бисте желели да други третирају вас (нпр. уз поштовање његовог мишљења и не омаловажавања страхова).

Иако данашње време намеће брз темпо живота, наш задатак је да будемо присутни за своју децу. „Без обзира на недостатак времена, ми као родитељи морамо пратити, причати, кориговати, саветовати и утешити своје дете.“ Колико год је могуће бити присутан како ментално тако и физички. Затим ту је и постављање правила и граница које су неопходне у сваком детињству, а доследност у истом случају је пресудна за усвајање истих. Оно чему ника-

ко не бисмо требали подлећи су присутни стереотипи, да ћемо дете размазити својом љубављу. Заправо, „размажено дете није оно које родитељи воле и мазе, него оно од којег родитељи немају очекивања и пуштају му на вољу“. А на уму би увек требало да имамо и чињеницу да кроз одрастање деца заправо пролазе кроз различите развојне фазе, а тако и ми са њима.

Изазови свакодневног живота могу вас натерати да посумњате у себе. Мучиће вас мисао да нисте успешан родитељ и да вам родитељство измиче из руку, и свакако бити родитељ није лако. Међутим, оно је свакако забавно и племенито. Оно што је сјајно и што се сигурно јавља кроз сваког родитеља је и способност да живимо кроз њихову срећу. Кроз осмех наше деце и њихово испуњење, живимо искрен осећај среће. Од њих пуно учимо – да будемо забавни, разиграни, спонтани, искрени и весели, као и да се заједно смејемо. Како би малишани остали такви, „понашајте се према њима као успешним личностима, бодрите их и уживајте у

њиховом друштву и ентузијазму“.

Затим, како каже Филип Лован (Philip Lowan), професор психологије с Универзитета Беркли, „ако имате дете онда је ваша одговорност да бебу васпитате да израсте у емотивно и интелектуално срећног човека“, стога би савети и сугестије стручњака требало увек да буду добродошли, јер то није једноставан процес.

Родитељство се свакодневно учи, и најзначајнија информација за нас је та да никада није касно за надградњу. Оно представља процес у коме како деца тако и родитељи заједно са њима расту. А свака грешка бива подсетник да следећи пут поступимо другачије.

Родитељство је велика одговорност, и ту комплексност би требало да преузму оба родитеља. Уз што више пријатних заједничких тренутака сви ће се боље разумети и лакше пребродити тренутке кризе. А свом детету што више времена посветите, оно ће се успешније развијати, што представља основ стварања здраве и јаке породице, спремне за животне изазове. ■■

Поводом Дана матерњег језика Словенски језици пред изазовима глобализације (I део)

гр Ксенија Кончаревић

Фотографија: www.un.org

Време у коме живимо обележено је драматичним променама на лингвистичкој карти света. Традиционални језици интернационалне комуникације све више сужавају сферу своје употребе, док енглески језик, на којем се данас одвија 75% кореспонденције у свету и размењује више од 80% компјутерских информација, суверено заузима трон који није успео да освоји ниједан други језик у историји цивилизације, а који му придаје статус „планетарног“ средства споразумевања. Футуролози предвиђају губљење чак 90% данас постојећих језика већ до краја века у који смо закорачили. Социолингвисти упозоравају на забрињавајуће размере *лошофатије* или *линџоцида* „великих“ језика, носилаца културних центра, над средњима и малима, којима „прети опасност да, потискивањем из једне по једне друштвене сфере, постану језици за приватну употребу, а затим кандидати за лингвистичку музеологију“ (П. Пипер). Са одумирањем језика, узрокованим економским, демографским, институционалним (одсуство институционалне подршке опстанку малих језика), психолошким (негативни ставови према сопственом малом језику) и, у вези са тим, статусним чиниоцима, одумиру и националне књижевности, писма, анулира се и целокупан национални културноисторијски комплекс, затире се идентитет национално-језичке

личности, нестаје њен специфични „Лого-Психо-Космос“.

Словенски свет изразито је угрожен културним и језичким „престројавањем“. На удару се нису нашли само језици, књижевности и културе неких словенских енклава у инословенском окружењу; дезинтеграциони процеси у словенском ареалу, који су на лингвистичком плану у југоисточној Европи резултирали настанком нових, малих књижевних језика (хрватски, бошњачки, црногорски) на основу неке врсте сецесије од некада заједничког српскохрватског, односно српског језика, створили су и стварају погодне предуслове најпре за маргинализацију, а затим и постепено ишчезавање са лингвистичке карте света већег броја словенских језика. Једна од веома могућих визија словенског света подразумевала би успешно уклапање Словена у свој шири контекст (европски и глобални), али уз трајно нестајање свести о било каквом заједништву и постепено ишчезавање самих тих народа који ће у своје културе „трансплантирати“ неко универзално средство споразумевања док не нестане и сваки траг о њиховој посебности.

Наравно, ситуација у словенском свету само је одраз ширих, глобалних тенденција. Доминантна идеологија савременог света јесте идеологија интеграције или глобализације. Ствара се „планетарна цивилизација“, која се ра-

дикално разликује од свих претходних. Човечанству се пружају до сада неслушене могућности у области образовања, информисања, комуницирања, научно-техничког и технолошког развоја, повећавања животног стандарда, али се, с друге стране, такође у до сада невиђеним размерама ниподаштавају основне људске вредности, темељно доводи у питање идентитет појединаца, народа, разноликост култура, цивилизација, језика, вредносних оријентација, виђења света, модела живљења, а угрожен је и интегритет човековог природног окружења – творевине Божије.

„Ми хришћани, а нарочито православни, не осећамо се збуњеним нити нас је изненадио процес глобализације. [...] Димензија глобализације представља основни саставни део православља.“ Овај исказ еминентног грчког теолога и првојерарха Цркве у Албанији Архиепископа Атанасија (Јанулатоса) може се учинити, најблаже речено, веома необичним свима који у православној вери и Цркви виде ултраконзервативне „чуваре традиције“ и „заштитнике националних интереса“, спремне да се слепо држе некаквих начела чија је вредност у савременом информатичком друштву само музејска и археолошка, и од којих би се дало очекивати да се пред нарастајућим изазовима „постмодерне“, „постхришћанске“ цивилизације опредељују за самоизолацију и гетоизацију. Али позиција

Цркве Христове, која се по правилу не опредељује ни за саобраћавање свету, ни за повлачење из њега, јер би и једна и друга опција водила њеној негацији и самоуништењу, радикално је другачија: „Назад не можемо. Модели и форме живота из прошлости не могу се више применити. [...] Савремени православно хришћани не треба панично да негирају нити некритички да прихватају постојећи свет, културу и цивилизацију, већ треба да уложе стваралачки напор како би модерне процесе тумачили, објашњавали, и у том и таквом свету сведочили Јеванђеље Христово. Они треба да буду божанска љубав и доброта према савременицима, прецима и потомцима“ (о. Радован Биговић).

На пројаве васељенскости, или, у модерној терминологији, глобализма Цркве, рекло би се, излишно је и подсећати, с обзиром на њихову бројност и вишедимензионалност. Ипак, учинићемо то у најкраћим цртама управо у настојању да отклонимо негативне стереотипе о њеном самоизолационизму, самодовољности и затворености у односу на свет. Од самог почетка хришћанска мисија имала је универзални, наднационални карактер: по речима Апостола Павла, „нема разлике између Јудеја и Јерлина: јер је исти Господ свију, богат за све који Га призивају“ (Рим. 10, 12). Николај Афанасјев с правом уочава да „идеја народа Божијег не инкорпорира у себе емпиријски национални моменат. Свукавши са себе старог човека, хришћани у Цркви свлаче и своју стару националност. Они не припадају свету у онаком смислу у каквом су му раније припадали. [...] Црква, премда пребива у свету, не припада њему. Из овог разлога припадност народу Божијем не представља одрицање од националности, него њено превазилажење у Цркви ради значајније вредности 'вишњег звања', које се задобија приликом ступања у Цркву“. Опет, сви новопросвећени народи уласком у Цркву чували су и даље стваралачки развијали своје специфичне културне, етнопсихо-

лошке, језичке одлике. „Јединство Цркве није било угрожено шароликошћу језика, менталитета, обичаја, држава. Црква није тежила образовању једноличне смесе народа, већ је стремилa ка афирмацији специфичних особености и својеобразности сваке заједнице“ (Атанасије Јанулатос). Из тих разлога Црква је по правилу прихватала сваки језик као средство објављивања своје поруке и средство богослужења, а тиме и као конститутивни елемент изградње помесних Цркава, о чему ће бити речи касније. И данас свака помесна Црква прихвата и развија позитивне вредности културе у чим оквирима делује, афирмише свој локални, „помесни“ идентитет, пребивајући у јединству са свим осталим помесним Црквама, као саставни део „једне, свете, саборне и апостолске Цркве“.

У даљем излагању покушаћемо да, полазећи од изнетих позиција везаних за глобализам православља, сагледамо какав би био приступ Православне Цркве и њене теологије феномену језичке глобализације.

У светоотачкој мисли мултилингвизам се прихвата као реалност, без аксиолошких конотација (било са позитивним, било са негативним предзнаком). Мултилингвизам јесте последица греха: јединствени језик био је разбијен у мноштво различитих језика због тога што је приликом градње куле у Вавилону срушен однос људи са Богом, као и њихов међусобни однос. Па ипак, светоотачка мисао никада није тежила повратку уназад, ка некадашњем „прајезику“, или наметању неког заједничког језика свим народима, свеједно о ком би се језику радило. Како запажа Атанасиос Папатанасију, Црква „реално прихвата већ постојеће пост-вавилонске језике и покушава да их преобрази у ново рухо Истине. То је оно што се догодило најпре (као супротност Вавилону) на Педесетницу, када су људи из различитих народа сваки на свом језику чули Апостоле како проповедају чуда Божија“. Црква такође не настоји ни да из-

гради неки властити, ексклузивни, само њој својствени језик којим би се разликовала од света, или пак језик који би обједињавао све хришћане. У Посланици Диогнету, ранохришћанској епистоли насталој средином II столећа, у вези са овим налазимо карактеристично запажање: „Хришћани се од осталих људи не разликују ни земљом, ни језиком, ни одевањем. Јер, нити живе у својим (посебним) градовима, нити употребљавају неки посебан дијалекат (у говору), нити воде неки посебно означен живот... Они живе у јеврејским и варварским градовима, како је коме пало у део, и у своме одевању и храни и осталом животу следеју месним (локалним) обичајима, али пројављују задивљујуће и заиста чудесно стање живота (и владања) свога... Свака туђина њима је отаџбина, и свака отаџбина туђина.“ Језичка различитост, и поред универзалности хришћанске проповеди, не само што није реметилачки чинилац у делатности Цркве, него је чак и конститутивни елемент изградње локалних цркава: „То омогућава Помесној Цркви да заиста буде Помесна и истинска Црква. То јој омогућава да се изрази, да створи своје сопствене текстове и изнова пресади Истину у ново поље, у нову културну средину, у одређену цивилизацију, у одређено друштво“ (А. Папатанасију). Ова тенденција у потпуности је реализована већ у раној Цркви. Тако, иако је хришћанска порука првобитно била материјализована на арамејском језику и упућена на функционисање у семитском окружењу, још од првог поколења хришћана она надраста своје првобитне културне оквири, шири се на јелинском језику и инкорпорира у јелинску културу, захваљујући чему се у раној Цркви остварује стваралачка симбиоза грчко-римске и блискоисточних цивилизација. Касније, у сусрету са народима југоисточне Европе, „византијско царство жртвује васељенскост хеленског језика да би сачувало глобализам своје културе“ (Атанасије Јанулатос).

Какав је аксиолошки став рано-хришћанских мислилаца и Отаца Цркве према језичкој разноликости? Да ли се језички системи поимају као равноправни, или се ипак врши њихово рангирање, и ако да, из којих разлога? У патристичком наслеђу, колико год то парадоксално звучало, налазимо и једну и другу интерпретацију. Хришћанска мисао уводи револуционарну новину у начин вредновања језика у односу на античка схватања. На лингвистичкој карти света за античке мислиоце постојала су само два језика: матерњи, као језик културе и просвећености, и сви остали – варварски, примитивни језици, недостојни њихове пажње. Хришћанство управо универзалношћу своје проповеди изазива корениту промену у ставовима према језицима света. Када се Григорије Назијанзин у својој знаменитој омилији обраћа целој свету речима: „Чујте, народи, племена, језици, људи од свакога рода и свакога узраста!“ – то није пуки одраз красноречивости или тек стилска фигура, него истинско прокламовање хришћанске доктрине. У хришћанском наслеђу афирмисало се учење по коме сви језици, и поред њихове формалне различитости и бројности, у бити својој представљају, речено језиком савремене лингвистике, варијанте, односно реализације једне и јединствене инваријанте – једног и јединственог језика рода људског. „Глуп си“, пише Тертулијан, „уколико, негирајући универзалност природе, ово (вредност) будеш приписивао искључиво латинском или јелинском језику, који се сматрају сроднима међу собом. Душа није сишла са неба искључиво Латина и Јелина ради. Сви су народи – један човек, а различито име; једна душа, а различите речи; један дух, а различити звуци (гласови, гласовне реализације); сваки народ поседује властити језик, али је суштина језика свеопшта.“ Сви језици су ка-

дри да изразе истину, и сви су језици равноправни у том смислу што сваки од њих на адекватан начин изражава начин мишљења његових носилаца. У потенцирању језичке равноправности хришћански мислиоци неретко драстично раскидају са погледима доминантним у античкој епоси, износећи дијаметрално супротна становишта. Тако, Климент Александријски, делећи, по традицији, човечанство на Јелине и варваре, долази до за своје доба више него смеле мисли да су „молитве на језику варварском делотворније него на другим језицима“, при чему у њеном извођењу полази од става да су Јелини на светској позорници заправо само развили и усавршили оно што су претходно као своју тековину створили други народи. Равноправност језика у њиховој литургијској функцији Црква није доводила у питање: тако, константинопољски Патријарх Фотије писао је да су преводи речи Божије на било који језик оправдани, будући да Свето Писмо на свим језицима остаје самим собом, и то своје опредељење потврдио је и активном подршком преводилачкој делатности равноапостолних Кирила и Методија Словенских. Овакав однос према језицима новопросвећених народа задржао се до нашег времена: тако, архивски документи сведоче да су се у Руској Православној Цркви само у раздобљу од 1905. до 1915. године објављивали и припремали за штампу богослужбени текстови на гагауском, литавском, монголском, осетинском, француском, чешком, шведском језику, а да су претходно, залагањем Светог Синода РПЦ, они већ били преведени на језике попут абхаског, алтајског, грузијског, енглеског, естонског, зирјанског, јапанског, карелског, кинеског, киргиског, молдавског, немачког, удмуртског, финског, чувашког.

– *нашавак у следећем броју* –

Када се отац Павле Стојчевић, ђакон и наставник Призренске богословије, још као Гојко у Бањи Ковиљачи разболео 1944. године, сањао је да га неко гони и да је у бежању запао међу стене и коприве. У том тренутку види он близу себе оца Василија Домановића, који је у то време био старешина манастира Благовештење. Будући узнемирен у кршевитом месту с копривама, отац Василије му пружи конопац и избави га те све невоље уз неке стене које су га окруживале.

Касније је разумео тај сан, да му је отац Василије својим заузимањем и молитвама помогао да оздрави у време свог монашења 1948. године.

Тумачење снова

Епископ Николај тумачио је снове према Библији – Светом Писму и неким светим оцима.

Патријарх Павле, још као монах говорио нам је да снове треба тумачити и делити тројако: да могу бити од Бога, од ђавола, и као пројекција доживљеног у будном стању.

Тумачење Гојковог сна по његовом схватању кад је постао монах

Сан је имао кад је 1943/44. године постављен у Бањи Ковиљачи за васпитача избеглој деци из Босне за време рата 1941. Тога лета као васпитач извео је децу у природу до једне речице притоке Дрине. Један дечак загазио је у вир реке и почео да се дави, јер није знао да плива. Гојко је био близу њега. Одмах је онако са оделом скочио у реку и спасао дете. Али, онако мокар, док се вратио у Бању, он се прехладио и добио запаљење и процес на плућима. То није било без Божијег знања.

Одмах се поново вратио у манастир Св. Тројице на Овчару. За-

Сан Патријарха Павла

Архимандрит Јован Радосављевић

тим у манастир Вујан, у октобру 1944. године. Крајем 1945. године пређе са игуманом Јулијаном у Благовештење Кабларско. У том братству направи, као болестан, у дуборезу два крста за целивајућу икону у та два манастира – Вујан и Благовештење 1946. године, наменивши их себи за здравље.

Иако је имао намеру да буде свештеник и лекар, јер је упоредо са теологијом студирао и медицину. Међутим, дуга четворогодишња болест смиравала га је и пружала прилику да више размишља о себи и својој будућности, а највише о свом здрављу.

Брзо се уверио да се у нашем манастиру Благовештењу, заједно са мудрим игуманом Василијем Домановићем, осећао као свој са својима, са пуно разумевања и љубави, јер смо га сви волели и желели да остане са нама што дуже, а по могућности, онако слабог здравља и да се замонаши. О томе сам и ја писао у благовештењској монографији, кад је он мене саветовао, да не кажем наговарао, да се одмах пре војске замонашим. Тад сам му одговорио, са готово малом уценом:

– Зашто се и Ви не бисте замонашили, кад вам здравље не дозвољава парохијску службу и бригу о породици?

Ја сам отишао те 1947. године у војску, а он је са искусним оцима, духовницима Василијем и Јулијаном, а једно време и са оцем Антонијем Ђурђевићем

Троношким, остао да, онако болешљив, смирено размишља о себи и духовно созерцава свој будући живот и будућност. Следеће 1948. године, добијем писмо у коме ми оци поред осталог, као радосну вест, кажу:

Извор: www.politika.co.rs

– Упокојио нам се Гојко, а родио нам се монах Павле...

О том светом апостолском имену Гојко нам је често говорио:

– Кад бих се ја замонашио, узео бих монашко име Апостола Павла.

Кад сам 1949. године дошао у манастир, као војник на одсуство, видео сам око подне монаха са дугом изузетно црном косом и брадом, где са паше иде са пастирским штапом за говедима. Прав, здрав, весео. Пришао ми је и рекао:

– Је л' нам ово долази љута војска?

Пришао сам му да се поздравимо. Потом смо разговарали о нашем будућем животу у манастиру и преласку у манастир Рачу, као погоднијем месту за манастирски живот.

Његова чврста одлука и благодат Божија, уз молитве оца Василија и осталог братства и свих светиња у којима је као болестан био, учинили су, готово у једном маху, да се осетио пред монашњем здравим и духовно радосним,

и готовим да постане монах. Зато је са монашком смерношћу кроз сав свој живот уз молитву, рад и подвиг примењивао строгу монашку дисциплину. И нас млађе, као и све остале, тим је путем усмеравао. Никад није размишљао о својим будућим вишим и високим чиновима. На тај начин га је, верујемо, Господ удостојио и највишег патријарашког чина и поставио га да буде духовни отац целе наше Цркве. Што је и народ потврдио, када се упокојио у Господу.

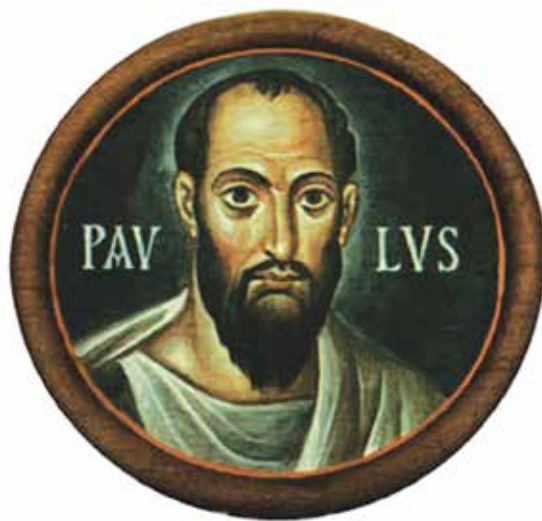
Господ је свакако њега видео, какву је жртву учинио као млад теолог да спасе дечака из Бање Ковиљаче, који се у реци топио. А кроз болест дао му прилику да се у манастиру лакше определи и одлучи да се кроз монашке подвиге преда Њему, а Он ће га даље водити у животу до краја како га је још пре рођења видео и наменио.

На тај начин и сан који је у Бањи Ковиљачи имао кад се разболео, касније је, вели, разумео да је од Бога и да му је отац Василије својим заузимањем и молитвама помогао да изабере монашки живот и да оздрави у време свога монашења.

Свјатјејши оче и Владико, моли Бога за нас!

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Св. Апостол Павле
(Извор: <http://www.cirota.ru/>)

Поздрав Руфу и мајци (Рим. 16, 13)

гр Предраг Драгишиновић

У глави 16 Посланице Римљанима, која се састоји готово у потпуности од поздрава које Апостол упућује хришћанима у Риму, читамо: „Поздравите Руфа, изабраног у Господу, и мајку његову и моју“ (Рим. 16, 13). Да ли овде Апостол Павле поздравља свог рођеног брата и мајку? Да ли је ово податак о најужој породици Апостола Павла?

Поздрави

На крају Посланице Римљанима, Апостол Павле по обичају поздравља појединце. Поздрави на крају ове посланице се разликују од оних у осталим, пре свега због великог броја хришћанки и хришћана које Апостол поздравља по имену.

Неки тумачи сматрају да цела 16. глава Посланице Римљанима изворно није била део интегралног текста, пошто ни-

је могуће да Апостол по имену поздравља толики број припадника једне заједнице у којој никада није лично био. Тако се сматра да је глава 16 у ствари текст који је првобитно упућен у Ефес, у једну црквену заједницу у којој је Апостол провео 3 године и у којој је имао многа познанства. Тек касније ова листа поздрава прикључена је тексту Посланице Римљанима.

Међутим, није неопходно да се глава 16 сматра касније додатом Посланици Римљанима само због тога што се у њој

помињу многа имена. Апостол је све које поздравља могао упознати на својим мисионарским путовањима. То што поздравља тако велики број особа по имену је израз жеље да Цркви у Риму покаже да је, иако никада није био у њој, добро познаје и да је близак са њом кроз познанства која је стекао са многима који се тренутно налазе тамо. Већина особа које Апостол поздравља по имену се само на овом месту, док су нам неке од њих познате и из других текстова Новог Завета (нпр. Аки-

ла и Приска, Рим. 16, 3). Листа поздрава из Посланице Римљанима важно је сведочанство за састав црквене заједнице у Риму, као и за велику мобилност хришћана у оно доба.

Руф

На дугом списку особа које поздравља у Риму, Апостол Павле поздравља и Руфа и „мајку његову и моју“. Име Руф етимолошки потиче од *rufus* што значи црвен, тј. црвенокоси. Осим на овом месту име се помиње и у Еванђељу по Марку (15, 21): „И натераше једног пролазника, Симона из Кирине, оца Александра и Руфова, који се враћао из поља, да понесе крст његов.“

Да ли се на оба места ради о истом Руфу тешко је са сигурношћу закључити. Латинско име Руф је у Риму било веома често, у 1. веку пре Христа документовано је углавном код робова, док је у 1. веку после Христа, дакле у време настанка оба новозаветна списа, посведочено углавном код ослобођеника. У сваком случају, Руф који се помиње у Мк. 15, 21 био је значајан сведок за хришћанске заједнице и није искључено да се у једном моменту нашао у Риму и да га Апостол поздравља. Апостол га назива „изабраним у Господу“. У Рим. 8, 33 Апостол Павле све хришћане сматра „изабраним у Господу“, али у 16, 13 Руфа истиче посебно као изабраника Господњег. То може говорити у прилог томе да је то исти Руф чији отац бива актер кључног догађаја у историји спасења, наиме крсне смрти Господа Исуса Христа. Руф је „изабран у Господу“, дакле сам Господ га је изабрао и тиме је његов положај посебно наглашен. Ако се ради о истом Руфу из Мк. 15, 21 он онда свакако није брат Апостола Павла,

У Новом Завету нема података о родбинским односима Апостола Павла. Рим. 16, 13 се не може посматрати као податак који мења ствар у том погледу. Апостол поздравља Руфа и његову мајку, која је својим старањем за њега, *ѿостала* и његова мајка. Овде се не ради о биолошким односима, већ духовној повезаности за коју се користе метафоре породичних односа, у циљу да се нагласи степен блискости са одређеном особом.

пошто се његова породица наводи: отац Симон и брат Александар. С друге стране, чак и да се не ради о истом Руфу било би за очекивати да Апостол нагласи своју телесну сродност са њим, тј. да јасно помену њихову братску везу.

Мајка

После поздрава Руфу, Апостол поздравља „мајку његову и моју“. Заправо само због овог додатка „и моју“ се уопште разматра могућност да су Руф и Павле могли бити браћа од исте мајке. Већ је речено да би Апостол Руфа на неки начин поздравио као телесног брата да је то био случај. Чини се да овде Апостол не поздравља телесне сроднике већ људе са којима је његов однос постао породично присан. У том смислу би Руфова мајка била и његова мајка, не биолошка, већ по присности и поверењу. Однос детета и мајке представља највећи могући степен интимности, тако да метафорично може бити употребљен за изузетно јаке емотивне везе. Највероватније је то случај овде. Апостол је у прошлости изградио снажне односе са Руфовом мајком, која се вероватно старала о њему као о своме сину. Апостол се овде веро-

ватно сећа многих добрих дела које је та жена учинила за њега, можда током његових напорних мисионарских путовања.

Закључак

У Новом Завету нема података о родбинским односима Апостола Павла. Рим. 16, 13 се не може посматрати као податак који мења ствар у том погледу. Апостол поздравља Руфа и његову мајку, која је својим старањем за њега, *ѿостала* и његова мајка. Овде се не ради о биолошким односима, већ духовној повезаности за коју се користе метафоре породичних односа, у циљу да се нагласи степен блискости са одређеном особом. Апостол је са својим сарадницима градио снажне односе. Рим. 16, 13 сведочи да хришћани граде односе који су по својој интимности најближи биолошким односима унутар породице. Своје ближње по вери називати браћом, сестрама, мајкама, показује како се у Христу биолошка стварност трансформише, чувајући оне моменте који су сваком човеку суштински препознатљиви као највише вредности. ■■

Свечаности поводом канонизације старца Пајсија: велика икона Светог Пајсија у Саборној цркви Благовести Пресвете Богородице, Фтиотида, 14. јануар 2015. г. (фото: vavedenjebeograd.net)

Старац Пајсије

*Јеромонах Пајсије,
духовно чедо старца Пајсија*

Двадесет петог дана месеца јула, 1924. лета Господњег, у светој Кападокији, тој благословеној земљи на истоку, родио се мали Арсеније (касније отац Пајсије) и тамо први пут угледао светлост дана, светлост чулног сунца, он који је касније требало да светлошћу обасја очи многих људи и одведе их ка Светлости Истинитој. Ко је тада могао и помислити да ће тај благословени младенац постати такав духовни див? Наравно, нико. Нико осим Светог јеромонаха Арсенија, тог доброг фараског пастира, који провидевши ово својим даром прозорљивости, на крштењу, уз многе свете и драгоцене своје молитве, детету даде и своје име.

У првим данима живота детињег, после Малоазијске катастрофе¹ догоди се размена јелинског становништва са турским, када и

¹ Малоазијском катастрофом се назива последња фаза грчко-турског рата 1918–1922. године када је из Турске избегла грчка већина, у складу са склопљеним мировним уговором, и почело насумице повлачење грчке војске из унутрашњости Турске. Међутим, егзодус грчког живља (1.500.000) са ових простора, започет већ 1914. године, окончан је у периоду 1922–1924. године, споразумном разменом становништва између две државе.

дете Арсеније са својим благословеним родитељима, Продромом и Евлогијом, осталим сељанима земљацима и великим оцем Арсенијем напустише своје прадедовско огњиште и настанише се у Коници у Епиру.

Тамо, у Коници, Арсеније проведе своје дечачке и младићке године у окриљу брижне породице, у чувању заповести Христових, у честитом животу, истовремено помажући оцу на имању. Изучио је четири разреда основне школе и столарски занат, подражавајући и у томе Христа. Одликовао се оштроумношћу, великом способношћу памћења и умешношћу у свему. Као пунолетан, у она тешка времена грађанског рата, бива распоређен у редове војске. Са великом посвећеношћу је служио отаџбини четири и по године, све време као везиста. Бог га је избавио из многих опасности сачувавши га, како би он касније помагао и био подршка и ослонац многим.

Добивши отпуст из војне јединице одлази право на Свету Гору, сада да служи Небеском Цару, и ступа на стадион подвига и девствености са таквом ревношћу по Богу и младалачким жаром, у на-

мери да се храбро бори и ратује са заједничким непријатељем.

Борио се по правилу. Испрва одлази у манастир Есфигмен, у то време један од најбољих, где почиње да се духовно изграђује, поставивши добар темељ – послушност. Учествоје на свим другим свакодневним службама и на свим манастирским послушањима, исцрпљујући се до крајњих граница. Са побожношћу је посматрао све оце монахе и као пчела убирао са цветова врлина сваког од њих све оно добро. Није обраћао пажњу на напор, болове, болести, није се чак плашио ни смрти. Пре се може рећи да се смрт њега плашила.

Душа му је љубављу изгарала за безмолвијем. Добивши благослов игумана отиде из манастира и, не задржавши се дуго у манастиру Филотеју и у манастиру Стомију у Коници, удостојава се многољубљеног му безмолвија на другој по имену светој, Богом похођеној гори Синају. Тамо у дивљој и неприступачној пустињи, безводној и каменитој, поживе две године уз огромно самоодрицање, уз откривења божанских созерцања, а да притом напади

непријатеља нису изостајали, као ни препуно љубави заступништво Божије. Тамо се радоваше провођењу свог монашког живота више но на било ком другом месту. Но, воља Божија била је другачија: да се „добра голубица“ поново врати у „барку“, на Свету Гору, у духовну отаџбину која га и нама показује, као и великом броју хришћана, те постаде отац својим духовним чедима, благоизволевши не само да нам преда Јеванђеље Христово, већ и да душу своју положи за ближње.

Овде у испосници Часног крста, а затим и у Панагуди, отац Пајсије постаје као магнет који привлачи људе. Из дана у дан бива све познатији. Мноштво света долази у његову келију. Сви су са зебњом ишчекивали иза оград од жице, којом је било ограђено двориште келије, када ће да отвори врата, да угледају његово светло лице, чују његове медоточне речи, осете његову очинску бригу, да их нежно помилује да би им душа смекшала, а осмех се попут цвета расцветао на њиховим лицима, да пронађу решење својих проблема и лека својим ранама.

Старац Пајсије је жртвовао тишину, коју од детињства тако веома љубљаше, и радије изабра да он мало претрпи штету, само да би људи стекли духовну корист. И наста такав приказ: људи су, као овце без пастира, хитали ка њему, пастиру добром, који и душу своју полаже за овце.

Године су, међутим, пролазиле. Његова снага је копнела. Број нападених људи се повећавао. Аутомобил се, како је старац уобичавао духовито да каже, све више „расходовао“ док је путника било све више. За монахе он беше непогрешиви руководитељ у духовној борби. Мирјанима је био учитељ и лекар душа и тела. Према свима брижни, милостиви и попустљиви отац. Само је људе који су желели да нанесу зло Цркви и отаџбини изобличавао и према њима био строг.

Радовао се када би чуо да свештеници ревностно служе у Цр-

кви и помажу људима. Радовао се гледајући монахе који достојно свом призиву проводе свој монашки живот: да имају монашко владање, борбеност и побожност. Такође се радовао када је у данашњем, по много чему трулом друштву виђао мирјане а поготово децу да се држе моралних начела, да имају идеале и да се занимају за духовни живот.

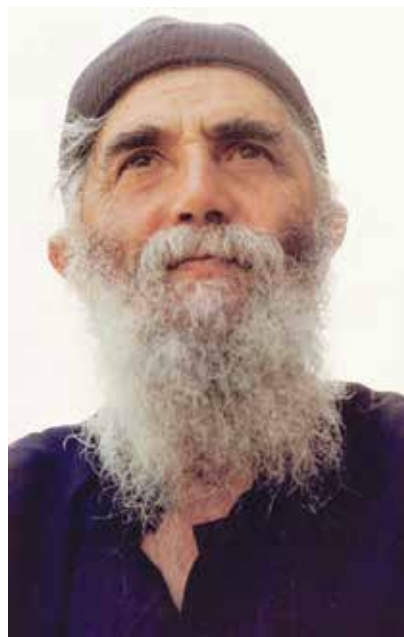
Уопште му се није допадао светски, испразни дух, а поготово код људи који су духовни. Осећао је душевну бол гледајући монахе који су заборавили зашто су отишли у манастир, изгубивши жар прве ревности, који је он неугасивим сачувао до краја свог живота.

И сам се радовао свом монашком животу чији је смисао врло добро схватио. Говорио је да је духовни живот – храброст и радост, а не беда. То је, у добром смислу, једна лудост. Лудост по Богу. Из тог разлога је одлазио у планину са бројаницом у руци и молио се за спасење читавог света. Из себе је у потпуности избацио свет, а себе је на тај начин „убацио“ у свет, а да се ништа из света није могло дотаћи његове душе.

Свом својом душом је заволео Цркву која га је однеговала у светом животу и учинила оцем Цркве који својим учењем обасјава читав земаљски шар.

Једном је, наравно, морала доћи кончина, а и то се убрзо догоди. Свим претходно споменутим напорима и болестима придодде му се најпре болест плућа, а потом и рак дебелог црева, што и значи близак крај његовом животу, а који старац веома прижељкивао.

Последњих осам месеци подносећи ово последње искушење провео је у женском манастиру Светог Јована Богослова у Суротију крај Солуна, чији беше духовни отац, ктитор и оснивач. Тамо усну у Господу и би сахрањен, на месту где почивају и свете мошти његовог светитеља Арсенија Кападокијског. Гроб старчев по-

Старац Пајсије (фото: www.manastir-lepavina.org)

стаде право поклоничко место, а сестре, као жене мирносице наших дана, непрестано тамо служе док свет у хиљадама притиче гробу светог да испроси исцељење својих душа и тела.

Поживе отац Пајсије у овом свету као земаљски анђео. Проводећи живот у манастирском општежићу истакао се својом послушношћу. У пустињи је показао јунаштво додајући подвиг на подвиг. Заблистао је као светлост Христова на небеском своду наше Цркве оставивши нам свој пример као узор истинског монаха, своје учење као драгоцен завештање и своју љубав, ваистину, као завет.

У личности оца Пајсија сви виде човека светог живота, савременог великог светитеља, равночасног са светима из прошлих времена. У свести Цркве то је чињеница.

Са великом радошћу, ево, дочекасмо и од Васељенске Патријаршије пријатну вест о његовом званичном увршћењу у Диптих светих. Зато сада можемо слободно, уз потпуну смелост, да му се и у Цркви Великој молитвено обраћамо: „Светитељу Божији, Преподобни оче Пајсије, моли се Богу за нас.“ Амин.

Превела Марина Вељковић
Преузето са: <http://www.imerpa.gr> ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (27. део) –

Споменик Арчибалду Рајсу у Топчидерском парку у Београду (фото: Маријана Петровић)

Дуг љубави и части

Анђоније Ђурић

– Тело на гробљу, срце на Кајмакчалану, а у Топчидеру, међу боровима, узвисио се споменик вечне захвалности –

Само је у свом тестаменту Рајс написао да је волео српску земљу и српски народ и да га је та љубав навела да му поклони своје срце. Хтео је да то остане записано за сва времена. О тој својој љубави према напаћеном али јуначком српском племену није, међутим, никад говорио. Сматрао је то сувишним. То се видело из сваког његовог поступка, сваке његове акције, сваког текста објављеног у швајцарским, холандским, француским и другим светским листовима, то је

избијало из његових очију, из тоглог стиска руке.

Могао је, разуме се, као и сваки човек, да у понеког посумња, али је у једно био сигуран: у неизмерну љубав српског народа према њему. То му је било довољно и то га је одиста чинило задовољним и срећним човеком. Није слутио да ће му Срби у Топчидерском парку, чијим је стазама шетао у вечерњим часовима, недалеко од његове скромне vile – подићи леп споменик као знак вечне захвалности и вечне љубави и поштовања.

Сведок великог страдања

А то се управо догодило.

На другу годишњицу смрти, 9. августа 1931. године, подигнут је споменик великом добротвору српског народа, доктору Рајсу, за чији се бронзани лик побринуо у то време чувени академски сликар Марко Брежанин.

Изгледало је да се не само читав тадашњи Београд већ и пола Србије окупило на ову свечаност. Дошли су њего-

ви ратни другови из земље и света, његови поштоваоци и пријатељи, некадашњи српски ђаци из Француске и Швајцарске, српска сирочад чији су родитељи погинули у рату или су били убијени у својим незаштићеним кућама... Дошли су осакаћени инвалиди, добровољци, они срчани четници који су својим бомбама рушили заштитне бедеме немачких и бугарских војника на фронту и својим грудима отварају вратнице толико жуђене слободе.

А како и не би дошли!

Он, тај странац, Швајцарац, професор, научник светске репутације, био је сведок и херојства српског народа у најсудбоноснијим годинама. Видео га је у борбеном строју, под једном заставом, у родољубивом одушевљењу; видео га је у часу презирања смрти – кад брани родну груд и своје огњиште. Видео је његове муке и пратње у Мачви и Подрињу, за време бомбардовања Београда, када су немачки топови дробили срце Дедиња и Торлака, а куће нестајале у пламену. Видео га је, после, на врлетним стазама како се отима о голи живот и како и у тим самртним часовима, умирући од рана и глади – мисли на своју отаџбину.

Гледао га је како умире не Крфу и Виду, на Корзици, у далеком Алжиру, у болницама око Солуна, како се бори и пада смртно покошен на врху Кајмакчалана и приликом ослобађања Битоља. Видео је и онај победоносни јуриш у поробљену отаџбину.

Видео је како се, после рата, у слободи занемарују српски инвалиди, како их наша ослобођена браћа из Хрватске потцењују, како им се, напосто, ругају.

Највећи део тога што је видео и чуо записао је у својој чувеној књизи *Шта сам видео и про-*

Писмо са Цетиња

Једно узбудљиво писмо, пуно захвалности, љубави и поштовања, стигло је на адресу доктора Рајса оног дана кад је његово срце престало да куца. Писмо је са Цетиња упутио Крсто Шпадијер коме је Рајс, током рата – као и другој српској деци која су се са српском војском кретала у сурово избеглиштво ван земље – пружио уточиште у својој кући на обали Женевског језера. Ево тог писма:

Поштовани господине докторе, мој Вам потпис неће ништа објаснити – зато Вас морам подсетити на велике и мучне дане које сте само Ви у стању да опишете. Поред толико високих личности, Ви ћете се ваљда сјетити и једног малог Црногорца, којег сте Ви онако великодушно примили под свој кров, у Вашој вили на обали Женевског језера. Дакле, тај мали Црногорац захваљујући прво Вама, па онда свим добротворима Ваше узвишене домовине, остао је жив, а ако Вам се није до сада јавио и захвалио Вам за гостопримство и спас живота, то је из разлога што није у могућности да Вас позове својој кући, иако Вама то није потребно, али би тиме дао сатисфакцију оном познатом духу гостопримства и захвалности који је познат његовим сународницима.

Хтио сам да Вам се јавно захвалим, али та капља воде у мору добротворства и похвала које заслужено добијате, била би незапажена, тим прије што не бих умيو изразити оно што осјећам. Ипак сам помислио да ће Вам бити мило да примите ово неколико редака од мене, коме сте спасли живот и дали му душевне хране једним опширним писмом са Солунског фронта, приликом погибије мога оца, чија је смрт и храброст остала тајна, те поред свих мојих напора нијесам успио да дознам тачно на ком је мјесту нашао смрт.

Са задовољством сам пратио све Ваше књиге и дописе и стекао сам увјерење да бисмо брзо заборавили на оне мучне и тешке дане, а са њима и оне који су положили животе за остварење ове државе, те и за то Вам морам захвалити, мада је ова моја захвала мала и ништавна према оној коју Вам одају хиљаде и хиљаде сијени палих бораца од Солуна до Триглава.

Знам да ће Вас такође интересовати како сам пребродити све тешкоће живота послје смрти мога оца и повратка у домовину. Благодарем образовању које сам добио у Вашој домовини, успио сам да добијем приватну службу, те сам био у могућности да помажем и мајку. Сад се налазим на Цетињу, али је ова клима за мене веома јака те сам тешко издржао прошлу зиму, тако да ћу бити приморан да тражим службу у топлим крајевима, ако успијем да је нађем.

Завршавајући ово писмо, срдечно Вам желим сваку срећу, дуг и срећан живот на понос Ваше домовине а за срећу нашег народа. Доживотно благодаран,

Крсто М. Шпадијер

живео у великим данима. Књига је, најпре, изашла у Француској, али се, захваљујући преводу Вељка Милићевића, појавила и у Београду.

Приликом откривања споменика, приказ је, бележе хроничари, био величанствен.

– *наставиће се* –

Играни филмови о српском средњем веку:

Квалитет одличан, квантитет слабашан

др Александар Раковић

Ми Срби можемо да се похвалимо квалитетним играним филмовима о средњовековним темама, али треба да се постидимо што укупан број тих филмова износи само четири (4). Сва четири филма су снимљена у социјалистичкој Југославији, а ниједан није снимљен у Републици Србији након што је изнутра и споља разбијена Социјалистичка Федеративна Република Југославија (1991–1992).

Играни филмови о средњовековним темама увек су бивали у жижи светске јавности. Подсетимо се, на пример, изузетних остварења: *Име руже* са Шоном Конеријем (1986), затим филма *Екскалибур: мач краља Аршура* (1981) и више филмова о витезовима округлог стола, низа екранизација које се баве отпором Саксонаца Норманима чији је јунак најчешће био Робин Худ, филмовима Ридлија Скота *1492* о Колумбовом открићу америчког континента (1992) и *Небеско краљевство* (2005), који бави се борбама крсташа и мухамеданаца за Јерусалим, *Храбро срце* с Мелом Гибсоном (1995) о борби Шкотланђана за слободу и тако даље.

Кевин Харти је у књизи *The Reel Middle Ages* (1999) пописао преко 900 играних филмова о средњовековним европским темама снимљеним у Сједињеним Америчким Државама, Западној Европи, Источној Европи, Блиском истоку и другде. До данас (2015) тај број се сигурно пење ка хиљадитом филму, уколико та цифра већ није превазиђена.

Запитаћемо се, наравно, где се у том мору филма налазе наша

остварења која се баве српским средњим веком? Имамо ли шта да дамо и чиме да се похвалимо? Ми Срби можемо да се похвалимо квалитетним играним филмовима о средњовековним темама, али треба да се постидимо што укупан број тих филмова износи само четири (4). Сва четири филма су снимљена у социјалистичкој Југославији, а ниједан није снимљен у Републици Србији након што је изнутра и споља разбијена Социјалистичка Федеративна Република Југославија (1991–1992).

Током деведесетих година 20. века није недостајало јавног родољубља па ипак није снимљен ниједан филм о српској средњовековној прошлости, док после 2000. године, када је српски патриотизам стављен на маргине нашег друштва, такође није било играног филма који би описао српски средњи век. Одговорност за то што се недовољно бавимо екранизацијом наше прошлости, у овом случају српске средњовековне прошлости, лежи на нама Србима. Посебну срамоту представља чињеница да немамо ниједан филм о светородној лози Немањића.

Први играни филм је *Чудошворни мач* (1950) који је режирао Војислав Нановић, а сценарио је поред њега писао и Југослав Ђорђевић. Главну улогу чобанина Небојше игра млади Раде Марковић. *Чудошворни мач* је екранизована бајка настала на мотивима словенског фолклора, а посебну инспирацију црпи из српске народне приповетке *Баш-Челик* коју је Вук Стефановић Караџић објавио 1870. у Бечу. У снимању су учествовали балет Народног позоришта у Београду, Симфонијски оркестар Радио Београда, Хор Радио Београда и ескадрон Коњичке милиције града Београда, што сведочи о озбиљној подршци коју су овом остварењу „Звезда филма“ из Новог Сада дале комунистичке власти у време када су се баш о свему питале.

Филм *Чудошворни мач* не бави се, дакле, историјском већ фолклорном темом. Не треба да бунито што зло чудовиште, ког побеђује добри чобанин Небојша, носи турско име Баш-Челик јер је вишевековно робовање под туђином у штошта уносило несловенске насlage. Реч је, подвучимо, о словенском фолклору који вуче

Наводи о Албанцима у уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* (I део)

Жарко Б. Вељковић
Милушин Мићић

У нашој се научној јавности и образовном систему појављују по извесном аутоматизму и без неке лоше намере ставови који својом недореченошћу или недовољном научном прецизношћу иду наруку албанском фалсификовању историје

На Косову и Метохији се „води и води информацијски рат како би се доказало да највеће српске светиње припадају албанској култури и традицији... По учењу нових албанских историчара и по новим уџбеницима за историју који су у употреби у самопроглашеној држави Косово Богородица Љевишка (Shën-Mëria Levishka) се помиње као ‘једна од најстаријих римокатоличких црква коју су Срби насилно претворили у православни храм’“ (Сава Јањић 2003). Те и такве тврдње „представљале су сасвим јасну поруку и поуку албанским екстремистима да доврше свој процес уништавања или присвајања српске културне баштине која је тобоже подигнута на рушевинама ‘древних албанских црква’“ (Сава Јањић 2003), што се управо и десило у Мартовском погрому 2004. на КиМ. Заправо, најсажетије објашњење ове и овакве нове косовске историје дао је први председник самопроглашене косовске државе, Ибрахим Ругова, још 1995. за Косовски информативни центар: „Косово је било насељено Албанцима од древних времена краљевине Дарданије, која је била у саставу Илирске краљевине. После тога, она је постала римска провинција. За време Византије, сред-

њег века и Османске империје, Косово је било самосталан ентитет са посебним идентитетом. Манастири и цркве на Косову били су првобитно албански и касније су их отели Срби који су уништили велики број албанских католичких црква“ (Kosovapress 1995).

На све ово, познати српски историчар Радош Љушић упозорава да „присвајање српске историје представља завршну фазу окупације Косова и Метохије“, додајући да „и поред тога што чак и турски историчари недвосмислено сведоче о српским манастирима и српском царству Немањића на територији Балкана, ако се ове албанске лажи стално понављају и пропагирају на Западу, једног дана могу и да ‘постану’ истина. Зато је неопходно да ова држава, као и сви наши историчари, стану у одбрану српске историје“ (М. Прелевић, А. Палић 2009).

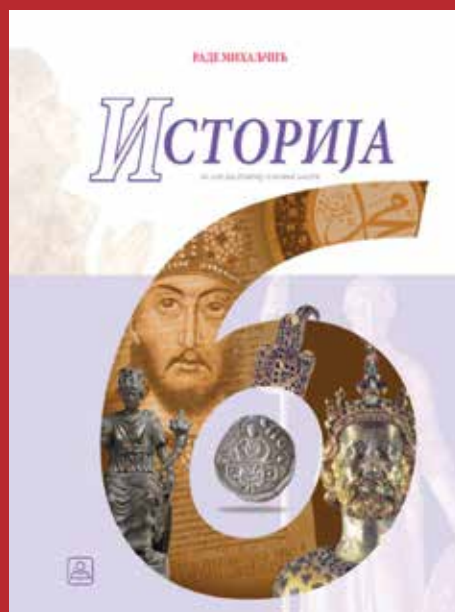
Ипак, у уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* академика Радета Михаљчића у издању Завода за уџбенике у Београду, рецензената академика Симе Ђирковића и професора Биљане Крстић, у поглављу „Јужни Словени и староседеоци“ стоји: „Међутим, староседеоци који су живели заједно и чија су насеља груписана у веће скупине нису

словенизирани. Обичаје, језик и друга народна обележја сачували су Албанци. Део насељених Словена примио је језик и обичаје Албанаца и стопио се са њима.“ Као и: „У источним Алпима и на Балканском полуострву Словени су затекли староседеоце, који су почели да се повлаче у тешко приступачне планинске пределе, или су се склањали у утврђене приморске градове. Део староседелаца стопио се са Словенима. Свој језик и обичаје сачували су Албанци“ (Михаљчић 2008: 42).

На тај начин се Албанци приказују као древни балкански народ који су Словени и Срби по насељавању на Балкан затекли, а албански као древни балкански језик са којим су Словени и Срби по насељавању на Балкан дошли у додир.

Међутим, то не одговара историјским чињеницама јер су Албанци пореклом нероманизовани Дачани који су се тек по насељавању Словена доселили на подручје данашње централне Албаније, где су се мешањем са нероманизованим Илирима, али и паралелно примајући романске и словенске речи, формирали и као етнос и у језичкоме смислу у VIII веку, начинивши своје најстарије национално име *Арбанаси* (Албанци) од романског назива античког града

У уџбенику *Историја за 6. разред основне школе* академика Радета Михаљчића у издању Завода за уџбенике у Београду, у поглављу „Јужни Словени и староседеоци“ стоји: „Међутим, староседеоци који су живели заједно и чија су насеља груписана у веће групе нису словенизирани. Обичаје, језик и друга народна обележја сачували су Албанци. Део насељених Словена примио је језик и обичаје Албанаца и стопио се са њима.“ Као и: „У источним Алпима и на Балканском полуострву Словени су затекли староседеоце, који су почели да се повлаче у тешко приступачне планинске пределе, или су се склањали у утврђене приморске градове. Део староседелаца стопио се са Словенима. Свој језик и обичаје сачували су Албанци.“ Међутим, то не одговара историјским чињеницама јер су Албанци пореклом нероманизовани Дачани који су се тек по насељавању Словена доселили на подручје данашње централне Албаније, где су се мешањем са нероманизованим Илирима, али и паралелно примајући романске и словенске речи, формирали и као етнос и у језичкоме смислу у VIII веку, начинивши своје најстарије национално име Арбанаси (Албанци) од романског назива античког града *Albanum*. Албанци су се потом ширили албанизирањем Романа и Словена, али и истискивањем Словена и Срба. На Косову и Метохији Срби су преовлађујуће становништво до XVIII века, и тек у XVIII, XIX, а нарочито XX веку, Албанци из северне Албаније се у све већем броју досељавају на Косово и Метохију, све више и више албанизирајући и истискујући Србе. У прилог томе даје се аргументација из научно независне литературе.

Albanum (Станишић 1995: 9, 10: *Albanum* > Арбанаси (Албанци)). Албанци су се потом ширили албанизирањем Романа и Словена, али и истискивањем Словена и Срба. На Косову и Метохији Срби су преовлађујуће становништво до XVIII века, и тек у XVIII, XIX, а нарочито XX веку, Албанци из северне Албаније се у све већем броју досељавају на Косово и Метохију, све више и више албанизирајући и истискујући Србе.

У прилог томе можемо дати следећу аргументацију из научно независне литературе:

И) Бугарски академик, индоевропеиста, етимолог и балканолог Владимир Георгијев у својој књизи *Увод у историјску граматику индоевропских језика* каже:

„Најважније чињенице и закључци за одређивање порекла и изворне постојбине Албанаца су следеће:

(1) Албанци нису аутохтони на подручју данашње Албаније:

(а) Древни (илирски) називи места у Албанији (или барем на

северозападу, западу и југу Албаније), који су до нас доспели из Антике, као нпр. *Shkodër* од *Scodra* (код Ливија), *Tomor* или *Tomarus* (код Страбона, Плинија Старијег и др.), нису у албански пристигли непосредним језичким контактом – наиме, хипотеза да су ови и овакви називи у употреби у албанском непрекидно од предримских времена до данас потпуно је неспојива са чињеницама албанске историјске фонетике.

(б) Латински називи места у Албанији разоткривају нам пореклом латинске, тј. далматороманске специфичне језичке црте, а никако албанске – далматоромански, односно западни балканоромански, који се развио на бази илирског језичког супстрата знатно се разликује од румунског или источног балканороманског.

(в) У прошлости, обала Јадрана није била захваћена албанским насељавањем – наиме, албанска поморска и рибарска терминологија јесте скуп позајмица.

(г) Релативно мали број албанских позајмица из старогрчког представља још један аргумент против, који нас са још неким другим закључцима води претпоставци да се албанско насељавање на подручје садашње Албаније, које се граничи са Грчком, извршило у каснија историјска времена.

(д) Нема историјских помена Албанаца на територији данашње Албаније пре IX века н. е., док су с друге стране називи места и лична имена с целог подручја данашње Албаније забележени у документима од IV века н. е. па надаље.

(2) Изворно станиште Албанаца било је с једне стране близу изворног станишта румунског народа, а с друге стране није било у потпуности ослобођено утицаја грчког језика:

(а) ... постоји већи број гласовних промена које су својствене и албанском и румунском и дачком...

(б) Најстарији латински језички елементи у албанском потичу из проторумунског, односно ➔

из источног балканороманског, а не из далматороманског, односно из западног балканороманског... Стога, албански није настао на илирској основи.

(в) Паралелно постојање латинских речи у албанском и румунском указују на чињеницу да се у распону од IV до V века н. е. албански развио као језик на истом простору у коме се и румунски као језик појавио – наиме, ради се приближно о територији античке Дарданије (приближно територија која обухвата данашњи Ниш, Софију и Скопље).

(г) У румунском има око 70 речи које имају паралеле у албанском, међутим фонетски облик ових румунских речи је специфичан до те мере да се оне не могу објаснити као позајмице из албанског. Ове речи, наиме, нападају дачком супстрату румунског језика, док су њихове албанске паралеле директно наслеђене из дачк(омезијск)ог.

Управо су заједнички елементи румунског (односно дачког супстрата) и албанског још један важан доказ за чињеницу да је албански потекао из дачк(омезијск)ог.

(3) ... (в) Средишњи део северног Балкана јесте област где су језик древних Албанаца и језик древних Румуна били у најближем међусобном језичком контакту.

(4) Има важних чињеница које јасно показују да је албански проистекао директно из дачк(омезијск)ог:

(а) Албански фонетски систем представља даљи развој дачк(омезијск)ог фонетског система. Ова је чињеница од великог значаја: показује да је дачк(омезијск)и језички предак албанског.

(б) Упркос оскудности дачк(омезијск)ог језичког материјала постоји неколико врло важних паралела са албанским и ово је доказ за близак сроднички однос албанског и дачк(омезијск)ог...

(в) Географска дистрибуција типично дачк(омезијск)их назива места на -*dava* разоткрива општи модел разастирања Дачана (Да-

комизијаца), тј. Протоалбанаца по Балкану, приближно на истоку оне области која је касније прозвана Горња Мезија, тј. Дарданија, Медитеранска Дакија и Приобална Дакија.

(г) Албанска лексика има од свих језика највећи број речи сродних са балтословенским. Ова чињеница јасна је једино у случају када се албански сагледава као језик проистекао из дачк(омезијск)ог јер је дачк(омезијск)и био у непосредном језичком контакту са балтословенским.

Албански језик је стога потекао из дачк(омезијск)ог. Његов однос са дачк(омезијск)им је попут односа романског са латинским. Такође, постоји и илирска компонента у албанском језику, али је њена језичка база дачк(омезијск)а.

Дачка (дакомезијска) племена заузимаху су средишњи део северног Балкана, приближно територију провинције Дарданије у нека врло давна времена. Одатле су они поступно мигрирали на територију садашње Албаније“ (Georgiev 1981: 141–143).

– *наставак у следећем броју* –

Литература:

- Богдановић, Димитрије (1985), *Књига о Косову*, Београд: САНУ.
 Гарашанин, Милутин (ур.) (1988), *Илири и Албаници*, Београд: САНУ.
 Михаљчић, Раде (2008), *Историја за 6. разред основне школе*, Београд: ЗУ.
 Станишић, Вања (1995), *Српско-албански језички односи*, Београд: САНУ, 1995.
 Georgiev, Vladimir I. (1981), *Introduction to the history of Indo-European languages*, Sofia: Publishing house of the Bulgarian academy of sciences.
Kosovapress од 25. 8. 1995, Priština (превод: Инфо-служба Епархије рашко-призренске на КиМ).
 М. Прелевић, А. Палић, „Отимажу Милоша Обилића“, <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/reportaze/aktuelno.293.html:244041-Otimaju-Milosa-Obilica> (*Вечерње новости* од 30. 6. 2009).
 Сава Јањић, „Албанско присвајање српског православног наслеђа на Косову и Метохији“, <http://www.kosovo.net/erpkim23oct03ser.html> (Инфо-билтен Епархије рашко-призренске на КиМ од 23. 10. 2003).

Хана Арент

Шта је филозофија егзистенције?

Превео Данило Н. Баста
 Београд : Досије студио, 2013
 43 стр. : ауторкина слика ; 20 cm

ISBN 978-86-6047-106-4

Хана Арент (1906–1975), име иза ког стоји романескна биографија: студије класичне филологије и теологије код Гвардинија и Бултмана, филозофије код Хајдегера, и интензивна љубавна веза са истим, даље код Хусерла, одбрана докторске тезе под патронатом доживотног пријатеља Јасперса, бег из Хитлерове Немачке у Париз 1933, активизам у јеврејском покрету, сарадња са В. Бенјамином, пресељење у САД 1941, скандал око њеног извештаја са јерусалимског суђења Ајхману – када бива осуђена од готово свих истакнутих Јевреја, укључујући и њене личне пријатеље, итд. Наравно, иза имена Хане Арент, осим живописне животне приче, стоји и филозофски опус незаобилазан за сваку историју филозофије. У питањима етике и политичке филозофије двадесетог века и надаље њено дело је од пресудног значаја. Спис који овде представљамо објављен је 1946. у часопису *Partisan review*, као рана рефлексција о свеукупној филозофији егзистенцијализма, укључујући и његове претече. Читаоцима препуштамо то задовољство да сами прођу кроз све интересантне садржаје ове кратке и јасно написане књижице, коју им здушно препоручујемо.

По нашој јунакињи, античку збринутост човека у бићу која је изражена парменидовском формулом „јер исто је мишљење и бивствовање“, први је демонтирао Кант. Он је прави творац модерне филозофије и „њен потајни краљ“ који разбија стари свет и човека лишава упоришта у Богом гарантованим стабилним структурама космоса у којима је он био „ствар међу стварима“, додељујући му слободу и апсолутно достојанство. Хегел је, пак, завршетак читаве старе филозофије: ту је човек и даље ушущан у бићу, али као историји апсолутног духа. Сви после Хегела су или његови епигони или бунтовници против филозофије престабилисаног јединства човека и оног општег. Човек се од сада интерпретира у својој „напуштености“ и „самосталности“ као појединачност апстрахована од сваког својства, захватана само на основу свог простог јесте тј. егзистенције. Као што Марксов прелазак са интерпретације света на његову промену води из филозофије у политику, тако и Кјеркегорев прелаз у унутрашње делање непосредно води изван филозофије. Ипак рецидиви на стару ушущаност у свету су константни: Шелинг је поново прибегао господару бића Богу, Маркс је ипак закључио да је слобода увид у нужност; ту је Ничеов *amor fati*, код Хусерла је то интенционалност свести која увек има свој објекат итд. Код Хајдегера је занимљиво то да је „онтичко–онтолошким првенством тубивствовања“, „човек егзактно постављен на оно место где је у традиционалној онтологији био Бог“, што је конзистентно са закључком Хајдегерове онтологије по којој је у крајњој анализи „бивствовање у Хајдегеровом смислу ништа“. Јер само ако је биће ништа, човек као биће ка смрти, може бити бог који ствара *ex nihilo*. Мисао К. Јасперса приказана је најафирмативније,

јер он је „филозофирању назначио путеве“ како да не „западне у ћорсокак позитивистичког или нихилистичког фанатизма“.

Главна врлина ове књиге је у томе што она, дајући обрисе филозофије егзистенције, у ствари сумира читаву модерну филозофију и штавише даје скицу читаве филозофске традиције од њених античких почетака до модерних времена, антиципирајући и будуће путање филозофирајуће мисли. Бриљантним показивањем целине на детаљу, ауторка нам пружа више него што очекујемо. Читалац који прочита ових пар десетина страница стећи ће увид у срж читавог тока досадашње филозофије, можда и јаснији него када би читао бескрајне томове неке званичне историје филозофије. Православни хришћани, међутим, могли би да имају и додатну мотивацију за читање ове књиге. Наиме, колико пута сте од савремених црквених учитеља чули то да трагање за истином треба започети питањем „ко“, а не питањем „шта“? Ако читате црквену литературу или посећујете црквене трибине морали сте бар једном чути то да је Пилат Христу поставио погрешно питање: „Шта је истина?“ И да зато, на такво погрешно питање, није ни добио одговор, а да је, у ствари требало питати: Ко је Истина? – на шта је Христос већ одговорио познатом тврдњом: „Ја сам истина.“ Следујући овом јеванђељском примеру, који је први навео старац Софроније Сахаров, савремени православни теолози изводе закључак о примату питања „ко“ над питањем „шта“ када је реч о истини бића. Уместо старог питања античке филозофије „ти еси“ – „шта јесте“, они постављају ново питање „ко јесте“, имајући на уму библијску традицију Божијег именовања са „Онај који јесте“. Иако је све ово свима познато, ипак је мало ко од православних читалаца

свестан тога да проблем односа „ко“ и „шта“ у онтологији уопште не постоји као експлицитна тема у списима Светих Отаца. Онтолошки примат онога „ко“ над оним „шта“ није ништа друго него примат егзистенције над есенцијом и то је постигнуће савремене филозофије, која је по овом свом достигнућу и названа „филозофија егзистенције“. Модерна филозофија по први пут тематизује и остале омиљене теме савремене православне теологије, за које бисмо могли, погрешно, помислити да су „светоотачке“, као што су: слобода која се тиче бића, а не избора између датости, или пак велика тема „Другог“ (треба рећи да се у патристици не појављује ни сам термин „Други“ – „етерос“). Сва ова питања савремена теологија тематизује тек у (свесном или несвесном) дијалогу са модерном мишљу почевши од „филозофије егзистенције“, као што су некада и Свети Оци православну веру формулисали у дијалогу са, њима савременим, античком филозофијом. Због тога књигу препоручујемо свима, а заинтересованима за православну теологију посебно.

Јрђ. Александар (Субошић)

Едвард В. Саид

Оријентализам

Превела са енглеског
Дринка Гојковић
Београд : Чигоја штампа, 2000
478 стр. ; 17 cm
ISBN 86-81493-99-X

Наша супротност нас
дефинише (метафора Оријент)

Преиспитујемо се и размишљамо о себи на различите начине, из различитих углова. Како то заправо радимо, и како креирамо одређене представе о себи?

Оно што свакодневно радимо је то да измишљамо сами себе, конструишући се у социолошком, политичком, културолошком и етичком контексту. Наравно, то чинимо градећи свој идентитет, пре свега у односу на друге. Личном промишљању можемо додати још један нови правац разматрања, који ће нам појаснити и приближити сам процес стварања представа како о себи тако и о другима.

Ту визуру открива нам Едвард Саид у књизи *Оријентализам*, која нам даје одговор како то све можемо да градимо представе о личном сопству. Управо препоруком ове књиге, која се бави изградњом идентитета на нивоу читавих културалних и географских области, принцип изградње идентитета свешћемо на један лични ниво.

Наиме, теза изнесена у делу *Оријентализам* управо је производња представе о 'Другоме'. А паралела са којом бих се послужила је та да као што можемо имати одређене представе о другоме, исто тако можемо замишљати и читаве културе, цивилизације, народе и географске целине.

У самом делу, Оријент представља ентитет сам по себи, означава географски, морално и културно Азију или Исток. При самој помисли на Оријент сви имамо сличан стил мишљења. Прве асоцијације су нам

духовност и ирационалност, а метафоре дубине, егзотике и мистерије, у ствари ради се о једној масовној генерализацији. Он у суштини представља систем интерпретација цивилизација, људи и локалитета. Ради се о једном дискурсу који је створен од стране Запада, да заправо произведе Оријент у различитим контекстима.

Аутор књиге *Оријентализам*, Едвард Саид, користи се Фукоовим појмом дискурса, који преузима из његовог дела *Археологија знања*, и упућује нас на сагледавање оријентализма као дискурса који се пројектује даље кроз различите сегменте (политички, социолошки, војни, идеолошки, научни, имагинацијски), у чијој је основи увек мрежа интереса. Фуко управо и истиче да је снага његовог дискурса у вези са моћним социо-економским и политичким институцијама. „Заправо од XVIII века Оријент се изучава у академским установама, излаже се у музејима, служи за реконструкцију у колонијалним канцеларијама, за теоријска упризорења у антрополошким, биолошким лингвистичким, расним и историјским тезама о људској врсти, за постављање економских и социјалних теорија о развоју, револуцији, културалности, националном или религијском карактеру.“

Међутим оно што је поента целе приче је управо то да нам је потребан други, потпуно другачији, наша сушта супротност, који је увек у подређеном положају у односу на нас, што нам омогућава да сами себе дефинишемо. Кроз дело *Оријентализам* видимо да се Европа изграђује и јача наспрам Оријента као свог скривеног ја, и да је исти тај Исток заправо служио у дефинисању Запада. Наиме, Оријент представља нашег супарника у култури и једну од наших најдубљих и најчешћих слика о другоме. Он је стил мишљења заснован на онтолошкој и епистемолошкој дистинкцији која се повлачи између Оријента и Окцидента. Заправо Европа је увек у позицији моћи а то се изражава кроз архив информација, идеја и вредности о Оријенту, а идеје су те које су објашњавале нечије понашање, давале му менталитет, генеалогију и атмосферу.

Сигурно да је на Западу присутна тежња да производња знања буде не-политична и објективна, и таква је у теорији, међутим у пракси је много проблематичнија. „Не постоји начин да се научник одвоји од животних околности, од своје везаности за сопствену класу, веровање, социјални положај или просто од онога што чини као члан друштва. И све те ствари утичу на професионални рад иако кроз рад настоји да достигне слободу од инхибиција и ограничења свакодневне стварности. Оно што је битно при представљању Оријента је начин на који либерални консензус даје 'истинско' знање фундаментално, не-политично и прикрива скривено организоване политичке околности које преовладавају у производњи знања.“

Видели смо да знање о Оријенту увек носи белег политике, а разни интереси су у вези са њим, које заправо он ствара и одржава уз помоћ научних открића, филолошких реконструкција, психолошких анализа, описа пејзажа и социолошких описа. Наравно, читав тај дискурс није у директној, кореспондентној вези с политичком моћи у сировом облику, него се ствара и постоји у неједнакој размени с различитим видовима моћи и до извесне мере се обликује у размени с политичком моћи (као у случају колонијалног или империјалног естаблишмента) моћи интелекта (као доминантна наука), моћи културе (правила укса, текста, вредности), моралне моћи

(идеје шта ми можемо, а они не могу да чине или разумеју).

Наравно, треба имати у виду да Оријент није само идеја или креација која нема ослонац ни у каквој кореспондентној реалности.

Оно што за нас може бити занимљиво је то да као што је за развој и одржање сваке културе потребно постојање другог, тако је и при промишљању о себи неопходан други, различити и компетитивни алтер его. „Било који идентитет представља конструкцију, супротности и другости, чија је актуелност увек предмет непрестане интерпретације и реинтерпретације њихових разлика у односу на нас.“

Сводећи читаву причу на један индивидуални ниво, и сагледавајући своју личну реалност видећемо бројне примере у свом окружењу. Наиме, оно што избија у први план су маргинализоване групације, које по својој суштини бивају искључене из друштва. Болесни, избеглице, расне и етичке мањине, сиромашни, бескућници, стари људи, странци, ратни ветерани... указују нам на своју другачијост која их наизглед чини мање вредним и аутоматски их ставља у један подређени положај, што узрокује њихову маргинализацију. Међутим, оно што је битно имати у виду је чињеница да су то обични људи који су социјално и медијски невидљиви, а у ствари битни за наше лично позиционирање у друштву, јер управо поредећи се са њима ми конструишемо своје личне представе. Стога никада не треба заборавити да сутра и ми можемо бити на том месту, и у тој позицији!

Данас, када знамо да су наши идентитети флексибилни, ова прича и сам путоказ метафоре Оријент може нам пружити додатну перспективу у даљем личном осмишљавању и конструкцији, имајући у виду суштинску неједнакост у релацији са другим која повлачи за собом увек одређене интересе. И треба имати у виду мисао Гија Дебора, да када се стварни свет преобрази у пукe слике, пукe слике постају стварна бића која ефикасно подстичу хипнотичко понашање, стога је значајно имати у виду тезу коју износи Едвард Саид у стварању представе о 'Другима'.

Саша Велимир

Предлог за превод:

Konrad Schmid

Literaturgeschichte des Alten Testaments: eine Einführung

Darmstadt : WBG
(Wiss. Buchges.) 2014
274 S. ; 24 cm
ISBN 978-3-534-25102-5

**Конрад Шмид, Књижевна
историја Старог Завеша**

Како боље разумети Стари Завет? Пред неизмерним морем без обала у области библијских истраживања аутор Конрад Шмид, професор Старог Завета и библијске историографије на Универзитету у Цириху, Швајцарска, нуди нам један сажети преглед развоја књижевне историје старозаветних текстова. При томе је осветљен историјски контекст њиховог настанка, као и етапе и фазе њиховог континуираног развоја. При томе је реч о теорији слојева њиховог настанка и редакције. Књиге Старог Завета тешко се могу приписати одређеном аутору, а њихово датирање је непоуздано, боље рећи хипотетично. Један од најутицајнијих немачких специјалиста за Стари Завет Херман Гункел (Hermann Gunkel) је још у прошлом веку предлагао да се уместо књижевне историје пише књижевна социологија древног Израиља.

Његови хероји су народни певачи и усмени приповедачи, пророци који су Реч Божију кроз усмено предање ширили као и дворски списатељи. Сходно Гункеловој тези, народним певачима је приписана Песма о Девори као најстарији извор (у Књизи о судијама), а најзначајнијим дворским списатељем се око године 800. пре Христа сматра „јахвист“, који се уједно сматра и оснивачем древне јеврејске књижевности.

Ову слику из корена радикално ревидира циришки професор Конрад Шмид (Konrad Schmid). Он показује у својој новој књизи да су библијске

књиге вазда мењане, допуњиване, преиначаване. Шмид сматра да су ова дела била „дописивана“ у време Персијанаца (у 5. и 4. веку пре Христа) односно да је то било најплодније доба литерарних редакција. Песма о Девори је сходно Шмиду настала у 8. веку пре Христа, а не у 11. веку, као што се то у библистици сматрало, а и Књига Постања која је плод „јахвистичке“ редакције, исто потиче из времена Персијанаца. У осам великих поглавља осветљује Шмид поетску, пророчку, правну и историјску књижевност доводећи их у везу са каноном и осветљујући њихов не увек конгруентни смисао и поруку. Формула о динамичном односу књижевних и нормативно богословских текстова би сажето могла гласити: процесуално „заједничко промишљање“ (Zusammen-Denken“).

Шмид је мишљења да је древна јеврејска књижевност настала у уском кругу јерусалимске интелигенције и да она није била писана за широки (егзотерични) слој читалаца, већ да је била намењена уском, специјалистичком (езотеричном) кругу учених. Ове Шмидове тезе су засноване на широкој интернационалној библиографији, те је евидентна њихова усмеравајућа улога. Шмидова *Књижевна историја Старог Завеша* је инструктивни вадемекум и компетентни преглед о ономе што се у егзегетици последњих година променило. Овај „увод“ омогућује дубокосежни увид у књижевне фасете и богословско богатство Старог Завета односно њихову сложену премреженост, те га као значајан допринос модерној библијској егзегетици радо препоручујемо српској богословској јавности.

Проф. др Зоран Андрић

Игуман
Димитрије
Плећевић

Преподобни тумански Оци Зосим Синаит и Јаков Нови – чудесни подвижници благочешћа

Голубац : Манастир Туман,
2015 (Ваљево : Топаловић)
112 стр. : илустр. ; 21 cm
ISBN 978-86-918481-0-1

Са благословом Преосвећеног Епископа пожаревачко-браничевског Г. др Игнатија, почетком 2015. године из штампе је изашла књига игумана туманског Димитрија Плећевића *Преподобни тумански Оци Зосим Синаит и Јаков Нови – чудесни подвижници благочешћа*.

У овом раду по први пут је описано целовито житије, као и многобројна чудеса Преподобног Зосима Туманског, истакнутог монаха исихасте у средњовековној српској држави. Поред тога, описано је и житије Преподобног Јакова Новог, ученика Св. Владике Николаја Жичког. Његове свете мошти, крајем 2014. године обрете су из гроба и положене у манастирску цркву у Туману, и у току је припрема за његово прослављење.

Поред житија туманских отаца, у књизи је објављена и њихова заједничка служба, као и акадист. Овом кратком публикацијом на једном месту обједињени су сви доступни подаци који су везани за животе, чудеса и развој култа светитеља који почивају

под сводовима туманске светиње, што на својеврстан начин даје допринос проучавању и осведочењу светитеља просијалих у нашем православном народу.

Књига се може набавити у манастиру Туман, а може се и поручити од манастирског братства, на телефон број (+381) 012/675-195.

М. П.

Нови број часописа

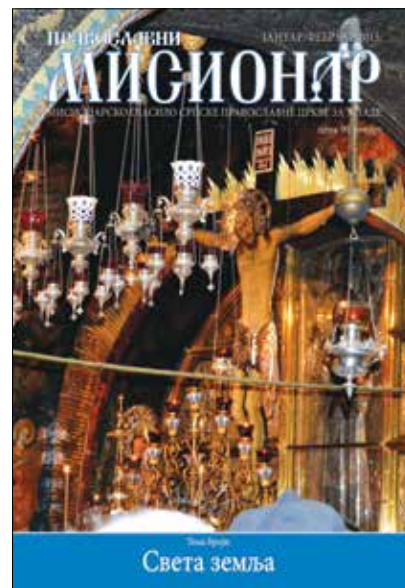
Православни мисионар

(бр. 341)

**Тема броја:
Света земља**

У другој половини фебруара 2015. г. из штампе је изашао нови број часописа *Православни мисионар* (свеска 1 за 2015. г., бр. 341), посвећен Светој земљи.

На укупно 64 стране новог броја мисионарског гласила Српске Православне Цркве за младе, поред чланака у тематском делу часописа – у ком се налазе текстови

усредсређени на историју, значај и место Свете земље, у новом броју читаоци могу прочитати и текстове који се баве догматским и библијским темама (о родослову Господа Исуса Христа), агиолошком проблематиком (о старцу Пајсију као савременом светитељу, те о Св. мученици Татјани), прилоге које доносе поуке светих (конкретно ту је текст о односу Св. Теофана Затворника према причешћивању, а следе му поуке старца Пајсија Светогорца и затим поуке Св. Инокентија Венијамина, Апостола Аљаске и Сибира). Са заоставштином о. Тадеја читаоце упознаје чланак о молитви у животу и поукама овог знаменитог старца. Уз то, овај број доноси и текстове на црквеноправне теме, те из хришћанске етике, а ту је и редовна рубрика посвећена атеизму, у којој се баца светло на превиде познатог заговорника атеизма Ричарда Докинса.

У новом броју налазе се и текстови о многодетним хришћанским породицама, милосрђу које на делу показује Коло српских сестара итд.

Часопис се може купити у храмовима Српске Православне Цркве, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон +381 (0)11 3025 113.

М. Пејровић

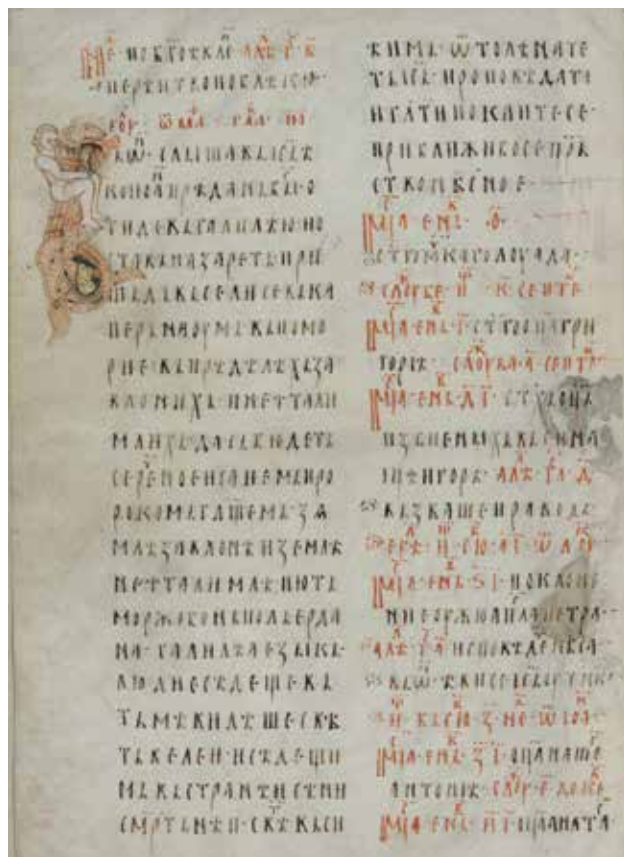
Путевима
Мирослављевог
јеванђеља

Недостајући 166. лист у Београду

Раздаљина између Бијелог Поља, где је настало, и Београда, где се данас чува, је 332 km. На свом, седам и по векова дугом путу до Београда, Мирослављево јеванђеље је прешло више од 15 хиљада километара. Овај неми сведок српске историје на свом путовању избегао је судбину многих других украдених и спаљених књига.

Не зна се поуздано који је био мотив кнеза Мирослава да наручи израду Јеванђеља, које је касније по свом наручиоцу и добило име – Мирослављево јеванђеље. Ово Јеванђеље се по много чему разликује од других православних јеванђелистара (Јеванђелистар – богослужбена књига у којој су текстови распоређени према читањима у току црквене године). Формат је четири пута већи од уобичајеног, сви иницијали су међусобно различити, богато украшени и великих димензија, налик западној илуминацији. Садрже највише позлате. Људски ликови приказани у иницијалима природни су, животни и нису идеализовани. Године 1845/46. манастир Хиландар посетила је руска духовна мисија на челу са Архимандритом, доцније Епископом кијевским, Порфиријем Успенским. Порфирије, иначе љубитељ и колекционар старих рукописа, фасциниран изгледом Мирослављевог јеванђеља, исекао је 166. лист и однео га са собом. На њему се налазе чтења за 7. (20) јануар, празник Св. Јована Крститеља, украшена иницијалом са ликом Вавилонске блуднице – метафором за злу Иродијаду, жену цара Ирода, која од мужа захтева главу Светог Јована.

То је био једини наги женски лик у књизи. У то време Бугари су чинили већину монаха у Хиландару и захваљујући томе су управљали манастиром. Никада није утврђено да ли је Порфирије Успенски у тајности исекао тај лист, сакрио га и однео у Украјину, или су му то бугарски монаси дозволили. Тај лист се од 1846. до 1883. године налазио у Кијеву, а након

Мирослављево јеванђеље је писано на танком белом пергаменту, димензија 415 x 285 mm, уставном ћирилицом у два ступца. Садржи 181 лист, односно 362 стране. Украшено је са 296 иницијала и минијатура. Григорије Дијак аутор је свих минијатура и иницијала. Овај најстарији српски ћирилични рукопис 2005. је уписан на Унескову листу Памћење света.

тога је пренесен у Императорску јавну библиотеку, сада Руску народну библиотеку у Санкт Петербургу, где се данас чува.

Недостајућа страница – 166. лист овог јединственог писаног споменика у историји српске, али и светске културе, захваљујући сарадњи Министарства културе Републике Србије и Министарства културе Руске Федерације, Народног музеја у Београду и Руске народне библиотеке од уторка 10. марта до 5. априла ове године може се видети у Оцаклији Музеја Вука и Доситеја у Београду.

Директор националне библиотеке Русије Антон Ликхоманов, на отварању ове изузетно медијски пропраћене и за српску јавност важне изложбе је рекао да је Јеванђеље симбол заједничког наслеђа две земље и изразио наду да ће 166. лист изазвати интересовање јавности и продубити добру сарадњу између две земље, министарстава и институција.

О. Стојановић

СВЕТА ГОРА

Хиландар – 11 година после пожара

Навршило се 11 година од пожара у Српској царској лаври манастиру Хиландару на Светој Гори, који је избио 4. марта 2004. г. и уништио више од половине манастирског комплекса.

Пожар који је избио на једном од димњака конака званог Игуменарија, негде око један после поноћи, 4. марта 2004. године, прогутао је, за само два сата, три конака (Стари и Бели конак, Игуменарија), при чему су страдали и административни део манастира, књижара, свечане просторије за госте, четири параклиса (мале унутрашње цркве) – Светог Димитрија, Светог Саве Српског, Светог Николе и Светих Четрдесет Мученика Севастијских, као и улазна капија с предворјем. Део конака био је обновљен непосредно пре пожара. Један од изгорелих конака грађен је у средњем веку, а друга два првих деценија 19. века. Штета коју је тада претрпео Хиландар немерљива је.

У пожару пре 11 година није било људских жртава, а братство манастира је уз помоћ радника који су тих дана радили на обнови појединих објеката, успело да заустави ширење пожара, пре него што је захватио Пирг (кулу) Светог Саве, ризнице и трпезарију.

Хиландар је изграђен у северном делу Свете Горе Атос, неколико километара од обале, гледано са истока. Манастирски комплекс ограђен је беедима високим и до 30 метара. Хиландар су као царску лавру подигли 1198. године српски владар Стефан Немања и његов син Сава, први Архиепископ аутокефалне Српске Цркве.

Стефан, у монаштву Симеон (Мироточиви), умро је у манастиру две

године доцније. Његове мошти у Србију је потом пренео Сава како би над њима помирио завађену браћу.

У Хиландару је очувана најбогатија колекција оригиналних старих рукописа, икона и фресака у Срба. Манастир је од 1988. године, попут других светогорских манастира, уврштен на Унескову листу светске баштине.

У реконструкцију и припремне радове уложено је до сада више од 12,5 милиона евра. Преко 8,5 милиона евра је дала Влада Србије, два милиона СПЦ, а остало су донације грађана Србије, Русије, Грчке и других земаља.

Радови на изгорелом делу манастира започели су 2006. године после рашчишћавања изгорелих објеката и израде пројеката. Најпре је обновљен конак из 1814. г. а после тога почела је обнова највећег од изгорелих конака, из 1821. године. У исто време обновљена је и унапређена манастирска економија, подигнути су нови виноград и винарија и обновљено манастирско пристаниште.

У понедељак 2. марта 2015. почела је нова радна сезона на обнови. За девет година, колико трају радови на изгорелом делу, обновљено је око 60 % грађевина.

Током 2015. планиран је завршетак обнове источног крила Великог конака и улазног комплекса. Такође, отвара се ново градилиште на обнови Белог конака, грађевине на источном крају изгорелог дела, која је обновљена 1598. године. Брзина радова ће и ове године бити условљена приливом новца који је потребан за планирано одвијање пројеката.

Током пожара у марту 2004. ни су оштећене манастирска ризница, библиотека и архив и манастирска црква Ваведена Богородице коју су у 12. веку зидали светитељи Сава и Симеон Мироточиви а доградили краљ Милутин и касније кнез Лазар.

Извор: ТАНЈУГ, hilandar.org

БЕЧ

Добротворни концерт

У петак Прве недеље Великог поста, 27. фебруара 2015. године,

у Храму Рођења Пресвете Богородице ученички хор Основне школе „Лазар Саватић“ из Земуна одржао је добротворни концерт који је трајао више од сат времена. Концерту је присуствовао и Његово Преосвештенство Епископ аустријско-швајцарски Г. Андреј.

Седамдесет ученика ове школе, под руководством проф. Марије Мишић, отпевало је више духовних и народних песама. Својим маестралним наступом приредили су свима окупљенима незабораван доживљај. Након концерта, Епископ Андреј је одржао говор и окупљенима изнео историју свога познанства са школом, њеним директором, колективом и ученицима. Затим је директору школе г. Илији Јовичићу уручио грамату захвалности. Директор је захвалио Епископу Андреју и старешини храма оцу Јовану Алимпићу на гостопримству. Потом су ученици имали прилику да разговарају са Епископом, а он их је научио да певају „Свајтиј Боже“ на афричком шона језику.

Сав приход од овог концерта намењен је обнови Храма Рођења Пресвете Богородице.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

БЕОГРАД

Историографија холокауста

Почетком ове године у издању Института за теолошка истраживања Православног богословског факултета и Факултета безбедности појавила се књига Епископа пакрачко-славонског Јована (Ђулибрка) *Historiography of the Holocaust in Yugoslavia*, која је у српском преводу изашла код истих издавача 2011. године под насловом *Историографија холокауста у Југославији*.

Ради се о тексту магистарске тезе коју је Владика Јован одбранио на Јеврејском универзитету у Јерусалиму код, данас покојног, професора Давида Банкаира, коме је књига и посвећена. Професор Банкир био је у исто време и шеф Међународног института за истраживање холокауста у Спомен-установи Јад Вашем у Јерусалиму и ова књига је користила све капацитете које Јад Вашем нуди истраживачу, поготово оном који је, као Владика Јован, провео више година радећи у њему.

Рецензенти књиге су Симон Епштајн са Јерусалимског универзитета и Милан Кољанин са београдског Института за савремену историју, водећи светски стручњак за питање холокауста у Југославији. Књига *Historiography of the Holocaust in Yugoslavia* је већ увелико заживела у науци и као извор је наводи велики број најозбиљнијих специјалиста за холокауст, укључујући Мајкла Фајера, Рафаела Израелија, Пола О'Шија и друге. Књига је до сада промовисана у Москви и Загребу. Следе промоције њеног издања на енглеском језику, а превод књиге на руски језик је у току.

БЕОГРАД

Прилепски контрасти

У Дому Војске Србије 3. марта 2015. г. представљена је књига *Прилепски контрасти* Милоша Мељанца у којој се, на двестотинак страница занимљивог и документима поткрепљеног штива, описује незавидан живот далматинских колониста, Срба који су 1912. године, почетком Првог балканског рата, српску војску у Прилепској равници дочекали као ослободиоце. Тај срдчан дочек војске која је, после много деценија оклевања, најзад отпочела борбу за национално ослобођење српског народа од вековне османлијске власти, одредио им је, по свему судећи, тешку и мучну судбину прогоњених и нежељених људи. Многи су се тој војсци и придружили, многи су дали своје животе за слободу и лепши и хуманији живот у слободној и независној Србији. Нажалост, срећа није била наклоњена ни преживелима,

ни њиховим потомцима који су се у Старој Србији, Вардарској бановини, Македонији, надали бољим данима...

Хрпа камења је све што је остало од споменика српским војницима у Прилепу (фото: *Новости*)

О књизи *Прилепски контрасти* говорили су Зоран Колунџија, директор Издавачке куће „Прометеј“; др Драган Бакић, историчар САНУ; политиколог др Веран Станчевић и аутор. Истичући да судбина далматинских колониста, приказана кроз контрасте њиховог живота у Прилепској низији, балканским и светским ратовима, али и у послератној комунистичкој Југославији јасно сведочи о преплитању националне и социјалне димензије на овим просторима. Зоран Колунџија се није либио да нагласи како нам култура сећања није јача страна.

„То се јасно види из нашег односа према гробљима и спомен-обележјима ратника који су нас током последњих сто година добрано задужили“, рекао је Колунџија. „У књизи је предочено да су српска спомен-обележја у Прилепској долини, Спомен-костурница и Црква Св. Ђирила и Методија у којој су положени земни остаци више од хиљаду погинулих српских војника, данас у јадном и чемерном стању, док је, с друге стране, немачко војно гробље уређено и достојно паљих, без обзира на то на којој су се страни борили. Књига Милоша Мељанца препуна је таквих контраста који сведоче о нашој небризи, али и намери македонских власти да избришу из сећања сваки доказ постојања Срба на тим просторима“, закључио је Колунџија.

А да је српски народ на подручју Старе Србије живео сведоче не само гробља, већ и споменици културе,

многе православне цркве и храмове... О упорним покушајима пренебрегавања те чињенице, нарочито у периоду после Другог светског рата, говорили су историчар др Драган Бакић и политиколог др Веран Станчевић, који су говорили и о честим, готово непрекидним колонизацијама и сеобама српског народа с једног простора на други. На крају се присутнима обратио и сам аутор, који је потресним сведочанством описао свој и пут својих предака из далматинских села до Прилепа и околине, али и нову насилну колонизацију у Војводину, реализовану после Другог светског рата.

Извор: <http://www.odbrana.mod.gov.rs>

БЕОГРАД

Пригодно издање поштанских марка „Васкрс“

Поводом најрадоснијег хришћанског празника, Пошта Србије пустила је у оптицај пригодно филателистичко издање „Васкрс“ са две марке.

Мотив на марки од 23 динара је фреска Васкрсења Христовог из Дечанске цркве (настала око 1340. године), а мотив на марки од 74 динара је фреска Цвети – Христовог уласка у Јерусалим из исте цркве. На коверти је мотив фреска Христовог распећа, такође из Дечана.

Извор: ЈП „Пошта Србије“

ТУРСКА

Темељи древне православне цркве

Како пишу *Новости*, на изненађење истраживача и становника малоазијског града Изника (некадашње Никеје) у турској провинцији Бурси, испод површине језера појавио се темељ некада очигледно величанствене цркве, старе 1.500 година.

Ово откриће је показало да су тачне локалне легенде о постојању велике историјске цркве из четвртог века посвећене Светом Апостолу Петру на том локалитету. Заправо, сматра се да је то био један од првих великих храмова који су красили ондашњу грчку православну Малу Азију.

Професор Мустафа Сахин са Одсека за археологију Универзитета Улудаг у Бурси каже да су темељи изронили на два метара дубине неких двадесетак метара од обале. Он додаје како историјски подаци говоре да је изградња цркве започета 313. године. У првој половини четвртог века изграђени су и бројни други велелепни храмови уздуж и попреко по Малој Азији, у свим градовима у којима је тада живела хришћанска популација, а исто се догодило и у насељима по свим осталим римским провинцијама. Претпоставља се да је новооткривена црква потонула у језеро након великог земљотреса који је 740. године после Христа погодио регију, да би се поново појавила после скоро 1.300 година.

ЕГИПАТ

Коптски новомученици

Како преноси веб-сајт Информативне службе Српске Православне Цркве позивајући се на портал

ИЗРАЕЛ

Напад на богословију у Јерусалиму

У четвртак прве недеље Часног поста 26. фебруара 2015. г., у раним јутарњим сатима екстремисти су подметнули пожар у православној богословији која се налази у Старом граду у источном Јерусалиму. На зидовима богословије на јеврејском језику исписани су бласфемични, антихришћански слогани. Неидентификовани вандалаи су око 4 сата ујутро упали кроз прозор у просторије богословије, које се налазе на источној страни комплекса, и подметнули пожар који је захватио ходник и купатило. Причињена је значајна материјална штета, али што је важно нико није страдао, имајући у виду да ученици живе у богословији.

Архиепископ Аристарх, секретар Јерусалимске Патријаршије, изјавио је да су ултраортодоксни Јевреји износили претње ученицима и да је на полицији да открије да ли су ова два догађаја повезана. Патријарх јерусалимски Г. Теофил III осудио је нападе на хришћанска и муслиманска света места у Палестини. „Напади на цркве и џамије изазване су свеprisутним расизмом и мржњом“, изјавио је Патријарх осврћући се и на напад који је претходног дана (25. фебруара 2015. г.) извршен на џамију у близини Витлејема. Том приликом екстремисти су подметнули пожар и исписали расистичке графите на зидовима џамије, позивајући на убијање. Патријарх је нагласио да хришћани представљају саставни део Свете земље, њене историје и будућности. „Криминалци неће заплашити ову Цркву нити њене вернике“, рекао је Патријарх. Такође, он је позвао надлежне институције да пронађу починиоце учесталих напада на света места. Палестинско Министарство иностраних послова, осуђујући ове нападе, позвало је Ватикан, међународну заједницу и УН да заштите хришћанска и муслиманска света места од екстремизма. Председник Израела Рувен Ривлин изјавио је да је ово гнусан злочин и да истрага мора бити спроведена и починиоци изведени пред правду.

27. фебруар 2015. године

Вишлејем, Палестина

Смиљана Ђурчић

ОЦП (<http://theorthodoxchurch.info/>), древноисточна Коптска Црква је најавила да ће имена 21 египатског хришћанина, које су погубили припадници ИСИЛ, бити унета у црквени календар ове Цркве, и да ће их се Коптска Црква сећати као мученика и светих.

Коптски православни папа Тавадрос II рекао је да ће имена 21 мученика обезглављена од стране ИСИЛ 14. фебруара бити

унета у коптски Синаксаријум, односно списак светих и мученика ове Цркве, што је процедура слична канонизацији у Римокатоличкој Цркви.

Икона 21 мученика, коју је изобразио Тони Резк, представљаће званичну икону којом ће се обележити њихово узвишено сведочење.

Терористичка група такозване Исламске државе објавила је 15. фебруара 2015. г. видео-снимак на ком се приказује брутална егzekуција 21 египатског хришћанина који су били претходно отети у Либији. Ови коптски хришћани су прво били поређани дуж плаже а потом су обезглављени, што се види на петоминутном снимку, који су припадници ИСИЛ насловили као „Порука потписана крвљу и упућена народу крста“.

Бешир Камел, брат двојице коптских мученика из групе која је по-сечена на овом видео-снимку, рекао је да је поносан на своју браћу Бишоја и Самуила, и истакао да је њихово мучеништво „велика част за хришћанство“.

ЖЕНЕВА

Светски савет Цркава осуђује злочине у Сирији

Како преносе информативне агенције, Светски савет Цркава је осудио нападе и злочине милиције Исламске државе на хришћане у Сирији и позвао међународну заједницу на ангажовану заштиту цивилног становништва у овој ратом захваћеној области. Заменик секретара ССЦ Георг Лемопулос изразио је дубоку забринутост поводом најновијих извештаја о нападима на хришћанска насеља, о убиствима цивила, киднаповању стотина лица и изазивању масовног одласка људи са свог огњишта.

„Светски савет Цркава оштро осуђује овај и све друге нападе на ове друштвене заједнице“, изјавио је Лемопулос. „ССЦ је осудио и окарактерисао све насилничке нападе на цивиле као ратни злочин и кршење човечности. Захтевамо од међународне заједнице да предузме ефикаснија средства како би се заштитило цивилно становништво и верске заједнице од даљих напада и радило на томе да починиоци ових злочина буду приведени правди“, истакао је Лемопулос.

Извор: *сцц.срб / Каџирес*

ИРАК

Уништена историја

Светске и домаће агенције и медији пренели су вести о наставља-

њу трагичних догађаја на Блиском истоку, односно у Ираку, где су почетком марта 2015. године исламисти багерима сравнили са земљом археолошки бисер, антички град Нимруд. Град је назван Нимруд према имену библијске личности цара Нимрода, оснивача Вавилона (Пост. 10, 8–10).

Припадници Исламске државе су 5. марта почели свој дивљачки чин уништавања древног асирског града Нимруда у Ираку, саопштили су челници ирачке владе. Терористи овим варварством показују да за циљ имају потпуно уништење културног наслеђа ове блискоисточне државе.

Улаз у комплекс древне палате у Нимруду пре уништења 2015. г. (фото: Википедија)

Ирачко Министарство за туризам и антиквитете саопштило је да су исламисти „тешким возилима, претпоставља се багерима, потпуно уништили овај древни град“. Ирачко министарство сумња да су уметнички предмети покрадени и одвезени камионима који су примећени на лицу места, пренео је АФП.

Генерална директора Унеска Ирина Бокова оценила је да је уништавање културног наслеђа, попут древног града Нимруд у Ираку једнако ратном злочину. Бокова је у свом саопштењу позвала људе широм света, „нарочито младе“ да заштите „наслеђе целог човечанства“. Бокова је осудила тај „културни хаос“ и додала да је алармирала и генералног секретара УН Бана Ки-муна и тужиоце Међународног кривичног суда, пише АП.

Нимруд има ту несрећу да се налази око 30 километара југоисточ-

но од Мосула, другог по величини ирачког града и упоришта Исламске државе у земљи.

Уништење овог града, једног од драгуља асирске ере, уследило је недељу дана пошто је цихадистичка група објавила видео-снимак на коме се виде екстремисти како маљевима и бушилицама уништавају непроцењиве древне уметничке предмете у музеју у Мосулу, наводе агенције.

ЕГИПТА

Претње хришћанима

Како преноси Инфо-служба СПЦ, Хусеин бин Махмуд, правник шеријатског закона Исламске државе, написао је у чланку објављеном 17. фебруара, а који се појавио на многим цихадистичким сајтовима, да све хришћанске цркве у Каиру морају бити срушене.

Чланак, под насловом „Владавина над египатским хришћанима“, написан је у виду фатве, и тврди да владавина подразумева да цркве које су у Каиру морају бити срушене, према консензусу правоверних предака (Салаф), јер су оне нове под исламом, а Каиро је нови град чији су првобитни становници муслимани; ту раније није било цркава.

Што се тиче цркава у Горњем Египту, које су постојале пре исламског освајања Египта, према његовом гледишту оне могу да остану, али не смеју да буду реновиране или поправљене.

Овај шеријатски теоретичар Исламске државе цитирао је правника Ибн Тајмија (умро 1328. г.), чије фатве се баве исламским погледима на цркве за које се вели да су „горе од кафана и бордела“.

Извор: *сцц.срб*

У БИЈЕЉИНИ

Опремање кабинета за вјеронауку

Мисијски фонд Епархије зворничко-тузланске покренуо је пројекат опремања кабинета за православу вјеронауку на нивоу цијеле Епархије. Фонд је опремио први кабинет у ОШ „Свети Сава“ у Бијељини. Кабинет је богатији за телевизор, књиге, иконе и географске карте. Донацију је уручио координатор за вјеронауку јереј Синиша Шаренац, 10. фебруара 2015. год. Кабинет вјеронауке је један од најопремљенијих у ОШ „Свети Сава“, што омогућава примјену савремених технологија у реализацији наставних садржаја. Овој донацији највише су се обрадовали ученици.

Канцеларија за вјерску наставу

Извор: eparhijazvornickotuzlanska.info

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Промоција књиге Црвена куга

По благослову Епископа шумадијског Јована, средином фебруара ове године у парохијској сали Буквичке цркве у Аранђеловцу одржана је промоција треће књиге *Црвена куга*, аутора Антонија Ђурића.

О трилогији али и о животу и делу познатог писца говорили су драмски писац Владимир Ђорђевић, који је прочитао предговор књиге протојереја-ставрофора Велибора Џомића, затим историчар уметности Срђан Срећковић, публицисти Милун Јефтић, Миша Матић и Предраг Вујковић, драмски писци Рајко Ђурђевић и Цисана Мурусидзе, режисер драме Солунци говоре, која је драматизована по истоименој Ђурићевој књизи.

На крају ове промоције сабраном народу се обратио и писац књиге Антоније Ђурић, који је говорио о тешким временима послератне

Саопштење Епархије рашко-призренске

поводом спроведене хуманитарне акције под називом „Рука која даје је рука која добија“. Помоћ народним кухињама на КиМ уз децембарске уплатнице ЈКП „Инфостан“

У току хуманитарне акције која је реализована уз помоћ ЈКП „Инфостан“, где су се грађанима града Београда уз децембарске рачуне за комуналије достављале уплатнице како би сви заинтересовани, у оквиру својих могућности, могли да подрже рад народних кухиња на КиМ, од прикупљених средстава чији износ јесте у вредности од 4.769.468,28 динара, ми смо успели да их користимо за свакодневне потребе народних кухиња, да подмиримо куповину намирнице која је најредовнија у употреби а то је брашно, затим имали смо довољно и да тим средствима извршимо подмиривање трошкова електричне енергије, одржавање возног парка, регистрацију возила, куповину канцеларијског материјала и осталог. Све ово нас чини неизмерно радосним и захвалним свима онима који су узели учешће у овој акцији, јер ово није први пут да Београђани упућују подршку, напротив то чине већ годинама.

Као и многе зиме до сада, тако је и ова дошавши са хладним данима донела потешкоће раду народним кухињама. Отежано дистрибуирање хране за кориснике који живе у местима тешко проходним у зимском периоду па све до недостатка намирница које су неопходне за припремање obroка и свирепе стрепње да ће рад кухиња услед оваквих услова престати су нешто са чиме се сваког зимског периода Епархија рашко-призренска са својом добротворном организацијом „Мајка девет Југовића“ редовно суочава.

Одржавање рада шест народних кухиња, колико их данас има на просторима КиМ, није нимало лак посао, јер ипак треба обезбедити храну за преко 2100 социјално најугроженијих лица. Међутим, уз добру вољу добрих људи, нама је пружена прилика да и ове године добијемо подршку грађана Београда, који су имали прилике да у оквиру ове акције подрже наш рад. Ову хуманитарну акцију још једном нам је омогућио ЈКП „Инфостан“ на чију подршку смо и почетком ове године могли да рачунамо. Акција је трајала од почетка јануара, завршно са месецом фебруаром, а оно на шта смо посебно поносни јесте јако добар одазив грађана, чак преко 10.000 домаћинстава, који су нам својом подршком показали да у овој борби за боље сутра за све страдалнике са светих простора КиМ нисмо сами, нисмо заборављени.

Остаје да још једном срдечно упутимо речи захвалности ЈКП „Инфостан“ без чије помоћи ова акција не би била реализована, а такође и Београђанима без чије добре воље и учешћа она не би била оваквог похвалног исхода. У име свих оних којима је обезбеђен свакодневни топли оброк и кора хлеба захваљујемо на љубави, бризи и жртви која је показана за своју браћу и сестре на КиМ. Посебну захвалност дугујемо граду Београду!

Велико хвала!

С поштовањем,

Епархија рашко-призренска

историје Србије и страдању многих неподобних тадашњем режиму.

јереј Александар Миловановић

У ХИЛАНДАРУ

Слава Свете српске лавре

Ктиторска слава Свете царске српске лавре Хиландара, празник Св. Симеона Мироточивог, прослављена је у хиландарској свештеној

обитељи 19. фебруара ове године. Празник се по календару прославља 26. фебруара, али пошто је ове године он у првој недељи Великог поста, датум прославе је померен у складу са Хиландарским типиком Св. Саве. Као почасни гост хиландарског братства у прослави је учествовао Митрополит галипољски и мадитски Стефан из Цариградске

Апел за помоћ

Марија Мартиновић, осмогодишња дјевојчица са Цетиња, болује од тешке и ријетке болести – тумора бубрега. Када је имала свега осам мјесеци Марији је одстрањен један бубрег, али се болест, нажалост, проширила и на други. Послије вишегодишњег лијечења и вишемјесечне хемотерапије испоставило се да јој је неопходна операција. Операција је заказана за средину марта текуће године у Дјечјој болници Светог Јуде у Мемфису, САД – једној од ријетких установа у свијету која лијечи овакав облик тумора. Како породица мале Марије није у могућности да сама обезбједи средства за трошкове пута и боравка у Америци, који су веома велики и износе 20.000 евра, то им је финансијска подршка неопходна. Зато позивамо све људе добре воље да свако према својим могућностима учествује у овом богоугодном и човјекољубивом дјелу. Своје прилоге можете уплатити на рачун:

Ерсте банка, бр. 540–3209731697.

За уплате из иностранства: OPROMEPG Erste Bank AD Podgorica, ME, ME 25540000003209731697.

Црквена општина Цетиње

Патријаршије. Гости манастира били су и представници више светогорских обитељи, конзул Републике Србије у Солуну Синиша Павић, поклоници из Грчке, Русије, Србије, Црне Горе и са других страна.

Извор: hilandar.org

ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ
Ктиторска слава

Манастир Ђурђеви Ступови у Расу литургијски је прославио Св. Симеона Мироточивог, ктитора овог манастира. Литургију је служио Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење свештенства и свештеномонаштва Епархије рашко-призренске и вернога народа који је са разних страна дошао у Рас да прослави оца нашега народа. Пред крај Св. Литургије Епископ Теодосије је благословио славски колач и жито и бираним речима беседио присутнима.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ ГОРЊОКАРЛОВАЧКОЈ

Питање повратка културних добара

Дана 21. фебруара, Епархију горњокарловачку посјетио је дио Мјешовите међудржавне комисије за повраћај културних добара. Госте у манастиру Гомирју срдечно су дочекали Епископ горњокарловачки Герасим и Архимандрит Михаило. Уважену делегацију, на чијем челу се налази гђа Асја Драча Мунтеан, помоћник министра културе и информисања у Влади Србије, Владика је упознао са стањем у Епархији горњокарловачкој и важним питањима у вези са повратом културних добара и приоритетним програмима у наредном периоду.

Извор: Епархија горњокарловачка

У ПОДГОРИЦИ

Светосимеоновски сабор

У Подгорици је 21. фебруара 2015, одржан традиционални Светосимеоновски сабор, којим Митрополија црногорско-приморска

сваке године обележава спомен родоначелника светорodne лозе Немањића Стефана Немање. Прослава празника је почела дан раније у крипти подгоричког Саборног храма концертом духовне музике. Учествовали су чланови Црквеног хора „Бранко“ из Ниша под диригентском палицом Саре Цинцаревић. Поздравно слово изговорио је Митрополит Амфилохије, којему је уручена повеља почасног члана Црквеног хора „Бранко“.

Сутрадан је, Свету службу у Храму Христовог Васкрсења служио Митрополит црногорско-приморски Амфилохије са шесторицом епископа наше помјесне Цркве – бихаћко-петровачким Атанасијем, будимљанско-никшићким Јоаникијем, полошко-кумановским Јоакимом, брегалиничким Марком, нишким Јованом и пакрачко-славонским Јованом, и многобројним свештенством.

У току Литургије Владика је чином протопрезвитера одликовао подгоричке свештенике Предрага Шћепановића и Мирчету Шљиванчанина и чином протођакона Владимира Јарамаза.

Литургијску бесједу одржао је Епископ бихаћко-петровачки Атанасије. Потом је улицама Подгорице прошла Светосимеоновска литија предвођена архијерејима и свештенством. На Немањином граду на ушћу Рибнице у Морачу благосиљан је славски колач и одржана духовна академија. Светосимеоновску бесједу одржао је књижевник Будимир Дубак. У програму су још учествовали Црквени хор „Бранко“ из Ниша и гуслар Стеван Вујачић. Потом је на Немањином граду обављено освећење Духовног центра са катакомбном црквицом посвећеном Св. Симеону Мироточивом.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

БЕОГРАД

Панел-дискусија

Дом омладине Београда био је 26. фебруара 2015. године домаћин панел-дискусије „Верски екстремиз-

зам као глобално безбедносно питање“, коју је организовао Центар за истраживање религије, политике и друштва (ЦИРПД). Овом приликом су говорили др Марко Николић (Институт за међународну политику и привреду), Елдин еф. Ашћерић, генерални секретар Ријасета Исламске заједнице Србије, Марко Вековић, политиколог религије (Факултет политичких наука), др Никола Кнежевић, политички теолог (ЦИРПД), и Сергеј Беук испред Дома омладине. Дискусија, која је изазвала велико интересовање нарочито млађе академске популације, покушала је да да одговоре на питања о опасностима и последицама растућег верског екстремизма и тероризма као глобалне и локалне појаве и као важног безбедносног питања.

Д. Стојановић

У ЕПАРХИЈИ БИХАЋКО-ПЕТРОВАЧКОЈ Међурелигијско предавање

У организацији Одбора за међурелигијску сарадњу Бихаћ, који дјелује у оквиру Међурелигијског вијећа БиХ, организован је наставак предавања за ученике православне и римокатоличке вјероисповијести у Мјешовитој средњој школи у Босанском Петровцу, а након тога и у Католичком школском центру у Бихаћу. У сриједу, 25. фебруара, професорица римокатоличке вјеронауке Мирјана Јурановић, у просторијама Мјешовите школе је одржала предавање ученицима првих разреда православне вјероисповијести на којем их је упознала о учењу и основним постулатима римокатоличке вјере. У петак, 27. фебруара, у просторијама Католичког школског центра у Бихаћу, предавање за ученике римокатоличке вјероисповијести, трећих и четвртих разреда гимназије, предавање на тему „Основни православне вјере“, одржао је професор православне вјеронауке Предраг Вујић. На том предавању професор Предраг је у кратким цртама упознао ученике о учењу и историјату Православне Цркве, посвећујући посебну пажњу суштини

православља – љубави према Богу и ближњима. Професори су овом приликом указали и на разлике у учењу и обредима између Православне и Римокатоличке Цркве. Ово предавање је наставак пројекта који је започео у децембру прошле године када су одржана предавања за ученике православне и исламске вјероисповијести, а имало за циљ да се ученици поближе упознају о учењу и историјату вјере њихових колега и наишло је на прихватање и одобравање свих ученика, што се видјело по њиховим позитивним реакцијама и учешћу у дијалогу са професорима.

Предраг Вујић,

проф. православне вјеронауке

У ЗАДРУ

Прва недеља Часног поста

Епископ далматински Фотије служио је 1. марта Св. Арх. Литургију у Задру. У Храму Св. пророка Илије окупио се велики број верника како би прославили Прву недељу Часног поста, која је по много чему значајна за православни народ. На Св. Литургији протонамесник Саша Дрча произведен је у чин протопрезвитера, а ђакон Милан Радусин рукоположен је у свештеника. Свако ново рукоположење представља посебан благослов за сваког члана наше епархије, а у протеклих годину дана имали смо доста повода за радост. У том периоду Епархија далматинска добила је пет нових свештених лица, од чега два монаха. Овакви догађаји су најбољи доказ развоја српске заједнице у Далмацији, а са њом и Епархије далматинске, јер упркос невољама које су задесиле српски народ, он и даље има вољу и жељу да се врати у своје домове широм Хрватске, што за резултат има потребу за новим свештеницима и

константном обновом и градњом наших светих храмова.

Извор: Епархија далматинска

У ХЕРЦЕГОВИНИ

Молитвено сабрање

У Недјељу православља, 1. марта ове године, Св. Арх. Литургију у Храму Преображења Господњег у Требињу служио је Епископ захумско-херцеговачки Григорије, уз саслужење свештенства и ђакон Саборног храма у Требињу. Након Јеванђеља, пригодном бесједом вјерном народу обратио се Епископ Григорије, позвавши све присутне да након Литургије дођу на послужење у Епархијски дом, које традиционално сваке године у Недјељу православља припремају угоститељи, пекари и винари из Требиња.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У БЕЧУ

Свеправославно вечерње

У Недељу православља, 1. марта 2015, служено је традиционално свеправославно вечерње које је ове године организовано у руском Храму Св. Николаја у Бечу.

Богослужењу су присуствовали чланови Православне епископске конференције Аустрије: Митрополит Арсеније (Васељенска Патријаршија), Архиепископ Марко (Московска Патријаршија), као и Преосвећени Владика Андреј (Српска Патријаршија) и Епископ Лазар (Грузијска Патријаршија).

Поред епископа, у богослужењу су учествовали свештеници, ђакони и верни народ из свих помесних Православних Цркава. Одговарао је мешовити хор Храма Светог Николаја. После вечерња, присутнима се обратио Архиепископ Марко. „Чиста вера Цркве, која је дар Господњи, исповеда се независно од наше националности. Као што

Педесета годишњица матуре 65. кола матураната Богословије Светог Кирила и Методија у Призрену (1960–1965–2015)

Педесета годишњица матуре 65. кола матураната Богословије Светог Кирила и Методија у Призрену (1960–1965–2015) биће молитвено прослављена ове 2015. године. О времену и месту прославе накнадно ћемо се договорити. Овим путем обавештавамо сву заинтересовану браћу да све корисне информације, жеље и предлоге у вези са организацијом овог полувековног јубилеја пошаљу:

протојереју-ставрофору Слободану М. Милуновићу

Otterfinger Strasse 1, D-81737 München

Тел: 0049–89–636 16 55 или 0171 707 58 58

Имејл: milunovic@milunovic.com

је некада Апостол Павле писао да нема више ни Јудејина ни Грка, нема ни роба ни слободњака, нема више ни мушко ни женско; јер сте сви ви једно у Христу Исусу (Гал. 3, 28), тако данас можемо рећи да нема Руса, Грка, Србина, Бугарина, Румуна, већ смо сви Авраамово потомство, наследници по обећању“, истакао је Архиепископ Марко.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

У ВУКОВАРУ

Богослужење у новообновљеном храму

Прва недеља Часнога поста – Недеља православља свечано је 1. марта 2015. прослављена и у Вуковару.

Св. Арх. Литургију у новообновљеном вуковарском Храму Преноса моштију Св. оца Николаја служио је Епископ осјечкопољски и барањски Лукијан, уз саслужење протојереја-ставрофора Душана Марковића и Чеде Лукића, протођакон Драгана Сердара, вероучитеља у ОШ „Борово“, као и чтечева Предрага Јелића и Момчила Сердара. Литургији, између осталих, присуствовали су и ученици вуковарске ОШ „Никола Андрић“, који су се овом приликом причестили. У својој беседи, Владика Лукијан је подсетио присутне на важност поста и упутио их да се не осврћу на искушења времена која на овим просторима прате православне Србе, него да се чврсто држе своје Цркве и вере своје, који су једини гаранција опстанка Срба на овим просторима. На велику радост срп-

ских православних верника града Вуковара овогодишњи почетак поста и празник Недеље православља биће упамћен по томе што ће, после дугог низа година, убудуће моћи присуствовати светим богослужењима у новообновљеном Храму Преноса моштију Св. оца Николаја.

Извор: Епархија осјечкопољска

У ВАЉЕВУ

Реч о посту

Свечаност Недеље православља заокружена је у Ваљеву изванредно посећеним предавањем „Пост, некад и сад: сличности и разлике“ презвитера др Оливера Суботића, које је са благословом Епископа ваљевског Милутина, приредила Светосавска омладинска заједница.

„Православна Црква је задржала својства поста и предањски однос према њему. Код католика пост је формалност, а код протестаната готово да и не постоји. У древним временима, строг пост подразумевао је неједење до одређеног доба дана, након чега се једном узимала храна. Данас, имамо снисхођење слабостима човека... Осим тога, имамо и мноштво искушења којима се човек ‘омрси’ – пушење, боравак у дискотекама, кафанама и другим амбијентима који удаљавају од поста. Такође, присутно је и схватање ‘шест дана на води и све је добро’. Шта је са покајањем, исповешћу, молитвама...?“ – беседио је презвитер др Оливер Суботић, уредник часописа *Православни мисионар* и управник Центра за проу-

чавање и употребу савремених технологија при АЕМ.

Ј. Ј.

Извор: Епархија ваљевска

НА МАЛТИ

Отворен парохијски дом

По благослову Епископа аустријско-швајцарског Андреја, од 27. фебруара до 2. марта 2015. у парохији на Малти боравио је протојереј Петар Пантић. На Теодорову суботу служена је Света Литургија у главном граду – Валети. Сви верни су приступили Светој Чаши. Увече је прота Петар присуствовао отварању Српске школе за веронауку, језик, историју и културу, и том је приликом присутнима пренео поздрав и благослов Епископа Андреја, а потом одржао говор о значају науке као Божијем дару, као и о одговорности научника за свој научни рад и друштвени ангажман. Приказан је и филм о Михајлу Пупину *Пуш ка светлосици*.

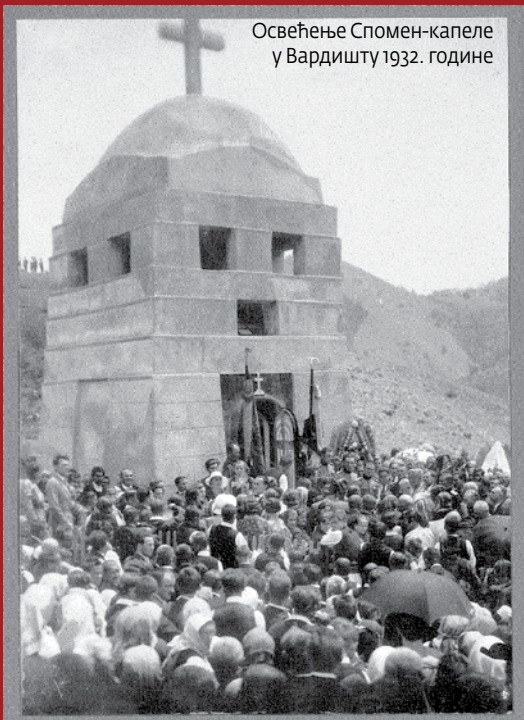
У Недељу православља прота Петар је служио Свету Литургију у Валети. На Литургији је беседио о значају истините вере за живот Цркве. У историји Црква је посветила пуно пажње и поднела велике жртве да се сачувају догмати. Руковођена Духом Светим она је успела да извојује победу над свим јересима, које су уносиле смутњу у народ и кварили веру.

Парохија на Малти је благословом и материјалном подршком Епископа Андреја у недељу отворила и скромни парохијски дом – канцеларију у Слими, где ће сви верни моћи да дођу до информација о богослужењима и пастирским посетама свештеника Малти.

Адреса канцеларије је: 81 Triq Nicolo Isouard, Sliema.

Телефон за све информације је: 21312605 и 77719200

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

Обнова Спомен-капеле у Вардишту

Вијек након погибије 440 српских војника у Првом свјетском рату на подручју Вардишта, почиње обнова спомен-капеле и костурнице у овом пограничном селу. Већи број српских војника изгинуо је у биткама око Вардишта, а један дио је преминуо од тифуса. Ратне 1915. били су сахрањени у оближњем гробљу, одакле су њихове кости 1932. похрањене у ову спомен-капелу коју је подигао Јосиф Матковић, трговац из Београда, као успомену на свог сина јединца Богољуба. На Видовдан 1932. капелу је освештао тадашњи Митрополит дабробосански Петар Зимоњић, уз саслужење великог броја свештенства и монаштва Дабробосанске и Жичке епархије. Митрополит Петар је тада позвао присутне да не забораве вјечну гробницу српских јунака из Првог свјетског рата.

Архимандрит Јован Гардовић, председник Одбора за обнову и реконструкцију спомен-капеле српским јунацима у Вардишту каже: „Не тако давно овдје су

служене Литургије. Док није било цркве у Вардишту, православни вјерници могли су се причестити или овдје или у Добруну. Желимо да се поново чује звоно са ове капеле, обављају богослужења и људи причешћују. Очекујемо широку подршку овој нашој иницијативи, како бисмо, у години кад се навршава цијели вијек од погибије 440 српских јунака, обновили спомен-обилежје и тако им се одужили, јер ако се ми не сјећамо наших упокојених, ни Бог се неће нас сјетити.“

Милан Комад, председник Соколове грађевинске секције, је најавио скори почетак радова на обнови и санацији спомен-капеле. „Добро ће нам доћи помоћ сваке врсте, почев од новца, преко грађевинског материјала, радних машина, па до личног рада, посебно искусних мајстора“, прецизирао је Комад, додавши да ће се упоредо са радовима на капели, у чијем сутерену је и костурница, велика пажња поклонити уређењу простора око ње, чишћењу пута за пјешаке од гра-

ничног прелаза Вардиште, као и санацији постојећег пута, што ће све бити саставни дио будућег Спомен-парка Вардиште.

Предсједник Српског соколског друштва „Соко“ из Добруна Славко Хелета истиче да је Одбор за обнову и санацију спомен-капеле у Вардишту планирао и штампање посебне брошуре, као и проспекта, који би били доступни и туристима, имајући на уму близину магистралног пута, граничног прелаза, као и станице обновљене ускотрачне туристичке пруге Мокра гора–Вишеград. „Очекујемо широку подршку како би се часно одужили родољубима који су дали своје животе за српску слободу“, рекао је он.

Телефони за информације:
+387/65–684–040
и +387/58–612–112

Приредила О. С.

Фотографије: Издавачка кућа
Митрополије дабробосанске „ДАБАР“
Извор: Митрополија дабробосанска